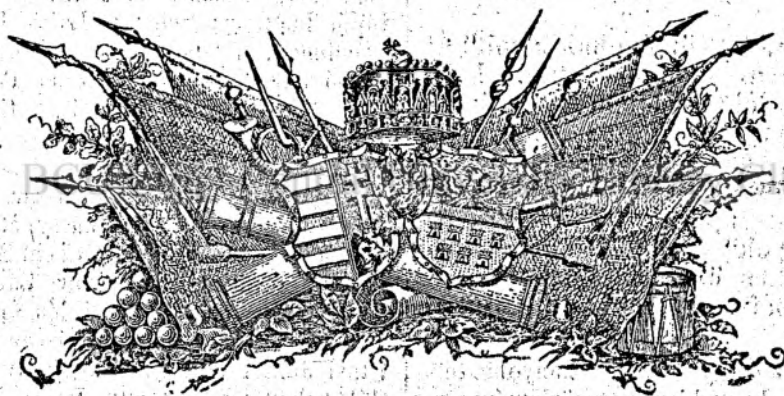

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

Együttal a Kolozsávról létesített 1848—49. orsz. erekllye-múzeum, Abony városi, alsófejérmegyei, bácsmegyei, Baja városi, szolnokdobokamegyei, brassói, budapesti, csongrádmegyei, fehérmegyei, gömörmegei, hontmegyei, kolozsvári, marosvásárhelyi, szabolcsmegyei, szentesi, tolnamegyei, tordai, torontálmegyei, török-becsei, vasmegyei honvéd-egyletnek, valamint a kolozsvári márcz. 15. állandó bizottság, a Kossuth-bizottság és Vasvári-kör hivatalos közlönye.

SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁG:

Szigethy Miklós ezredes, Végh Bertalan ezredes-alelnökök Esterházy Miguel gr., Finály Henrik dr., Gámán Zsigmond, Gyarmathy Miklós, Huszár Sándor br. Kőváry László, Martin Lajos dr. Sárkány Ferencz, Szabó Sámuel és Szász Gerő.

FELELŐS-SZERKESZTŐ:

KUSZKÓ ISTVÁN,

az erekllye múzeum öre.

RENDES MUNKATÁRSÁK:

Alsó-Kubinból: Bulla György. B-Hunyadról: Gyarmathy Zsigmond, Gyarmathy Zsigmondné. Beszterczéről: Csernátóni Gyula dr. Brassóból: Baráczy Sándor, Koós Ferencz. Budapestről: Benedek Elek, Bethlen Miklós gr. id. Degré Alajos, Hegedüs István dr., Helfy Ignác, Hentaller Lajos, Horváth Boldizsár, Jakab Elek, Jókai Mór, Károlyi Gábor gr., Kreith Béla gr. Pulszky Ferencz, Reiner Zsigmond dr., Szinnyey József id., Tisza László, Tokaji László, Torma Károly, Csikszerezdából: Benedek István. Deésről: Kádár József. Hidvégről: Nagy Sándor. K-Vásárhelyről: Balogh Vendel dr. Kolozsvárról: Bartha Miklós, Benel Ferencz, Deáky Albert, Ferenczy Zoltán dr., Gyalui Farkas dr., Hegyesi Vilmos, Hory Béla, Jékey Aladár, Kovács János, Kuskó Istvánné, Lövei Klára, Magyary Mihály, Márki Sándor dr., Mayer János, Sebesi Samu, Szádeczky Lajos dr., Veress Endre, K. Weress Sándor, Lugosról: Dengi János dr., M-Bogátról: Tokaji Etelka. M-Vásárhelyről: Imreh Sándor. Nagybányáról: Törökfalvi Pap Zsigmond. N-Sajórol: Sebestyén József. Nagyváradról: Hegyesi Márton, Nyiregyházárol: Krúdy Gyula. Sátoralja-Ujhelyről: Matolay Etele. Seps-Szent-Görgyrol: Várkonyi Endre. Székely-Udvarhelyről: Ugron Gábor, Vajda Emil dr. Székesszevárvárol: Éder József dr., Alsó-Szovát: Dézsi Mihály. Tordáról: Borbély György, Ferenczy Ferencz. Vizaknárol: Szentkatolnai Bakk Endre. Rajzoló munkatárs: Nagy Gyula tanár. Fényképező munkatársak: Dunky Ferencz, Dunky Kálmán.

A m. posta-takarékpénztár clearing és cheque forgalmában a kiadó-hivatal száma 3213.

Lapunk mai száma 16 oldalra terjed.

TARTALOM:

	Oldal
Öreg honvédek nyugvóhelye. K. L.-tól.	173
Tárca:	
Háromszék önvédelmi harca.	174
A „Sánta huszár” naplója. (12. közlemény).	174—176
Okmánytár:	
Bem hadseregének létszáma. Szabó Sámuel-től.	176—178
Október. 6. Dr. Eder Józseftől.	179
Lévélezés:	
Nyílt levél. Persián Gerőtől.	178—179
Matskási Antal, Petőfi Sándor és a háromszéki önv. harca.	179
Halálozások:	
Darázs István. — Plark Sándor. — Putz Ferencz. Tiboldy Gyula. — Vasvári Kovács József.	179—180
Különlélek:	
Nagy Károly emlékoszlopa Márok-Papiban. — Skariatín és Bem. — Petíció a Petőfi választása ellen. — „Az 1848—49. magyar szabadságharc története.”	180
* Mutatvány csakis a forrás megjelölésével közölhető. *	

BORITÉK TARTALMA:

Olvásóinkhoz. — Lapunk jövő száma. — Kossuth Lajos emléksobrára. — Kiadásra váró közlemények. — A kiadóhivatal üzenete. — Az orsz. ereklye-múzeumba érkező adományok. — Kérelem emigránsainkhoz. — Kik élnek még a Kiutahiába internált és Törökországból jött emigránsok közül. — Jó áron.

Olvásóinkhoz, A „Történelmi Lapok”-at mellékletek hozzáadásával nagyobbítaniunk kell, hogy a felgyült kéziratokat idejekorán kézre adhassuk s alkalmat nyújthassunk a *sir szélén álló* honvédeknek arra, hogy egyes, még homályban levő részletekhez hozzászólhassanak. E célból tisztelettel felkérjük lapunk amaz olvasóit, kik a „Történelmi Lapok” díjával hátralékban vannak, hogy az esedékes összeget okt. végéig a posta takarékpénztári befizetési lappal beküldeni szíveskedjenek.

Lapunk jövő száma négy oldallal nagyobb terjedelemben fog megjelenni, hogy kiszédett közleményeinket kiadhassuk.

Kossuth Lajos emléksobrára. Adjon mindenki annyit, a mennyit jó szívvél adhat. A pénzt az érkezés napján takarékpénztárba helyezzük, hogy kamatokban is növekedjék a tőke. Az adományokat a „Történelmi Lapok” hasábjain nyugtázzuk. Itt legkönnyebben megtalálja az utókor, kik voltak azok, kik filléreikkel hozzájárultak a nemzet legnagyobb fiának emléksoborra létesítéséhez.

1. Bay Béla szaniszlói állomásfőnök ivén: Bay Béla 2 frt, Bay Béláné, Pollák Keopold, Stern Jósua, Moskovits Sámuel 1—1 frt, Szántó Gusztáv, Gárdos Péter 20—20 Török Sámuel 10 kr.	Összesen 6 frt 50 kr.
2. Özv. Gál Danielué úrnő adománya	1 — —
3. Nedoroszték János ivén: Nedoroszték János 3 frt, Nedoroszték Jánosné 2 frt.	Összesen 5 — —
Ehhez a 16. számunkban kimutatott összeg	205 frt 58 kr.
	Összesen 218 frt 08 kr.

A kétszáztizennyolcz frt 58 kr. ideiglenesen el van helyezve a kolozsvári kereskedelmi bankban a 2082. sz. könyvecskében.

Kiadásra váró közlemények.

A „Történelmi Lapok” szerkesztősége előtt kiadásra várnak a következő bajtársak szabadságharczi élményei, életrajzai, arcképei, lejegyzett kisebb-nagyobb történelmi események stb.

Árva Lajos őrmester. Balázs József őrmester. Balogh János százados. Barla Domokos hadnagy. Bartha János tizedes. Bathó János tizedes. Bágyi Endre altiszt. Bálint József hadnagy. Bárany Lukács őrmester. Benedikty József százados. Benkő Audrás főhadnagy. Biró Ferencz. Hideghéti Bittera Béla főhadnagy. Borcsa Mihály tizedes. Csáky György százados. Császár Péter alhadnagy. Debreczeni István főhadnagy. Dobay József ezredes, nyug. altábornagy. Dr. Eder József hadnagy. Ferenczy György százados. Földes Gyula hadnagy. Gál Ignác százados. Gergely Károly őrnagy. Gorove István hadnagy. Nádudvary György Albert tüzemester. Hoffmann Adolf hadnagy. Kovachich Horváth Ignác alezredes. Kőszegi és Illenczfalvi Horváth József, Rákóczi szabad-csapat. Ilyés Ignác százados. Imecsfalvi Imecs Domokos százados. Kaál Lajos hadnagy. Kanyurszky József őrmester. Keczei Sándor főhadnagy. Kinizsy István százados. Kiss Antal ezredes. P. Kiss Ferencz őrmester. Kolozsvári Albert hadnagy. Kóré Ferencz közhuszár. Galsai Kovách Ernő őrnagy. Köllönte Antal főhadnagy. Krämer Samú főhadnagy. Lenkei István százados. Szarvadi Nagy Károly százados. Németh József tüzemester. Id. Nuricsán József főhadnagy. Nyilas Miksa hadnagy-jelölt. Olajos János tizedes. Orbay Dénes főhadnagy. Dr. Ottrobán Nándor tisz. Papp Márton százados. Baracska Pálfi Károly főhadnagy Razgha József százados. Rác János tisz. Rákosi István tüzemester. Rittinger József tizedes. Saághy Lipót hadnagy. Scherer Lajos hadnagy. Somogyi Elek főhadnagy. Szabó Lajos őrnagy. Szabó Lajos tizedes. Szabó Mihály alvadász. Szabó Pál hadnagy. Szabó Sámuel főhadnagy. Szalay Elek tizedes. Szárics Bertalan őrmester. Szász Dániel tizedes. M. Szász Károly orvossegéd. Szekfü György hadnagy. Szentgyörgyi József százados. Székely István közhuszár. Székely József százados. Székely Lajos tüzér. Szénássy Miklós őrmester. Szigethy Miklós ezredes. Szigethy Csehi Sándor főhadnagy. Takaró Ferencz tizedes. Thoroczky Sándor főhadnagy. Thuolt István százados. Toldi Miklós őrmester. Tolvaly Ferencz hadnagy. Tordai Sándor tizedes. Tóth János százados. Utasi József közhuszár. Vajašdi Lajos közhonvéd. Vály Gábor hadnagy. Várady Lajos hadnagy. Velics Károly százados. Zathureczky Tamás hadnagy. Zavicsa István örvezető. Zsarkó József tüzemester. — Lakatos Péter őrmester. Gróf Lázár Albert őrnagy. Lázár György főhadnagy. Lázár János tizedes. Lázár Mihály százados. Lipovszky Andor hadnagy. Lőfi Áron főhadnagy. Mamicza János tizedes. Felsőszilvási Marillay Károly közhuszár. Májay István szakaszvezető. Márk János szakaszvezető. Máté Ferencz tizedes. Ménasági János őrmester. Mihálc Elek közhuszár. Mocsonoky József hadnagy Nagy Pál főhadnagy. Kőbölküti és Nemestóthi Szabó György kormánybiztos. Szuházy Ferencz főhadnagy Gál Sándor ezredes. Zilahi Gergely Mihály főhadnagy. Mándy Gyula hadnagy. Mezey Mihály őrnagy. Berseny Antal hadnagy. Hollós (Schvartzkopf) Alajos főhadnagy. Királyfy Spányi Antal főhadnagy. Várady Lipót százados. Jeszensky István főhadnagy. Ihász Dániel ezredes. Krämer József főhadnagy. Krivácsy József ezredes. Mátyus Izidor főhadnagy. Hajnal József százados. Gergely Lajos százados. Kovásznai Bogdán Elek főhadnagy. Frodl Mihály tizedes. Genzen Richárd alezredes, később tábornok a Malgás kormány szolgálatában, Madagaskárban. stb. stb.

A hosszabb, rövidebb, kiadásra várakozó közlemények sorozatát lapunk jövő számában csatoljuk e szöveghez.

Továbbá az Olaszországban alakult magyar legió következő tagjainak arcképeit:

Az Olaszországban alakult magyar legió tisztjeinek arcképeiből 109 drb. őriztetik a kolozsvári orsz. ereklye-

muzeumban. E képek nagy értékűek azért, mert egy-két kivétellel, valamennyi olaszországi fénykép s 1860—67. évek vannak rajta. Mindenik kép visítkártya nagyságú, Bologna, Ancona, Nápoly, Flórencz, Livornó és Velenzében lettek fényképezve. Jeszenszky István Brassóban élő alezredes, az ottani honvédegylet hazafias és tevékeny elnöke küldött 57 drbot, mint azt a „Történelmi Lapok“ 1893. évfolyam 9. számának borítékán ismertették. Gyergyói Sipos Károly 45 darabot hozott a Székelyföldről. Azonkívül adományozott Pillich Ferencz is. A képek mind tiszta jó állapotban vannak. A csoportból 11 képen nincs feljegyezve a tulajdonos neve, a többiek rajta van s a rajtuk levő nevek és egyéb feliratok a következők: 1. Algya Sándor főhadnagy; hátirata: „Együtt élt életünk emlékéül, 1867.“ Fényképezte Anriot Bolognában. 2. Almásy János főhadnagy. Fényk. Veress F. Kolozsváron. 3. Almásy Sándor, gyalogsági főhadnagy. Missuray Ágoston ajándéka. Fényk. Alphonse, Nápolyban. 4. Antalfy százados. Fényképeztetett Bolognában 1866-ban. 5. Babos. Hátirata: „Szócs barátomnak emlékéül Bologna 12/26 1866.“ Fényk. Cassanova, Bolognában. 6. Baross 1848—49-es tizedes a magyar legiónál. Fényk. Várady et Comp. Torinóban. 7. Bartalis József „az olasz legióból százados. K.-Szentléleki.“ 8. Braun Károly „Szóts Karli barátomnak emlékéül, Bologna, 1867. jan. 8-án“ Fényk. Anriot, Bolognában. 9. Buda őrnagy, a dunaféjedelemségbe kiküldött emissárius, 1861. Fényk. Várady Torinóban. 10. Croián a közös hadseregből. „Jeszenszky István barátjának emlékéül.“ Fényk. Javelli Cuneoban. 11. Cieszkowszky leg. „Szócs Károlyank, 7/1. 67. Bologna.“ Fényk. Sorgató Bolognában. 12. Czoian és Pantoschek hadnagyok, mindkettő a cs. k. hadseregből. Fénykép. Javelli Cuneoban. 13. Daridai János 1849/10 főhadnagy a 11-ik honv. zászlóaljnál; az olaszországi magyar legióban szolgált 1863-ban. Az első honvéd Erdélyben. 14. Deák Kristóf. „Emlékül ajánlja arczképét hú bajtársának Jeszenszky Istvánnak. Cuneo 1863. aug. 9-ikén.“ Fényk. Javelli Cuneoban. 15. Egressy Ákos. a nagy Egressy Gábor fia. Fényk. Cuneoban, 1848—9-es kép. 16. Farkas György. „T. Cz. Szóts Károly hadnagy urnak. Bologna, jan 21-én 1867.“ Fényk. Sorgató Bolognában. 17. Földvály Károly, 1848—9-es szent-tamási hős, 1863-ban a Legió parancsnoka. Fényk. Javelli Cuneoban. 18. Trguly Ferencz. „Emlékül Jeszenszky István barátomnak“ Fényk. Cuneoban. 19. Frigyesy Gusztáv alezredes Galibardista. „Jeszenszky alszázados honhársamnak.“ Fényk. Cuneoban. 20. Girczy. „A magyar segélyserg Olaszországban. Emlékül Szóts Károly hadnagy urnak.“ Fényk. Bolognában 1867-ben. Grandpierre hadnagy. „Szóts Károly barátomnak emlékéül 1867.“ Fényk. Bolognában Anriot. 22. Grafberger tüzemester a magyar legióban, 15 éves. Apja a magyar legióban főhadnagy volt. 23. Lovag Gráff Ede lovassági tábornok. A m. m. kir. honv. főparancsnokság adlátussa. 1871. febr. 23. Fényk. Kolozsváron Veress Ferencz. 24. Halászy huszárszázados. „Szóts K. barátomnak emlékéül.“ Fényk. Bolognában 25. Harmath tizedes. Fényk. Torinóban. 26. Heinzmann Augustus s. ezredorvos a magyar legiónál; török szolgálatban törzsorvos. 27. Heinzmann ezredorvosné, sz. Slatvitz Anna, 1849-ben követte férjét Törökországba. Fényk. Florenczben Bernoud. 28. Horváth Péter tüzér törzsmester. Missuray Ágoston ajándéka. Fényk. Nápolyban. 29. Hran-gay János főhadnagy a csikósoknál. Fényk. Genovában. 30. Ihász Dániel ezredes, a magyar legió parancsnoka 1862. évben Kossuthnak legiojobb barátja. Fényk. Nápolyban. 31. Jeszenszky István főhadnagy, később alezredes. „Biri hugomnak emlékéül 13/3. 1863. Fényk. Cuneoban. 32. Kapus. „Szóts barátomnak emlékéül, Bo-

logna 1866.“ Fényk. Bolognában. 32. Karácsonyi Pál, Jeszenszky bajtársamnak barátilag 863.“ Fényk. Cuneoban. 33. Kassay László, 1866-ban fényk. Bolognában. 34. Kádár főhadnagy. „Szócs K. barátomnak emlékéül.“ Fényk. Bolognában 1867-ben. 35. Kápolnay százados. „Szóts hadnagy urnak emlékéül“ Fényk. Bolognában. 36. Kápolnay százados a magy. legiónál, ezredes a m. kir. hadseregnél. „Jeszenszky főhadnagy urnak barátilag 1862.“ Fényk. Cuneoban. 37. Keletneki nejevel együtt. „Szócs K. tisztelt és szeretett barátomnak“ Fényk. Bolognában. 38. Kenderőy, Gusztai. Fényk. Bolognában. 39. Kertész János, „Szócs K. barátomnak emlékéül.“ Fényk. Bolognában 1867-ben. 40. Klapka György tábornok, 1863 évből. 41. Koromzay. Fényk. Bolognában 1867-ben. 42. Kováci vadászhadnagy a magyar legióban. Fényk. 1862-ben. 43. Köves János. „Szóts Károly. Barátságom örök emlékéül“ Fényk. Pesten Borsos és Doktornál. 44. Lauridon G. „In segno di stima.“ Fényk. Bolognában. 45. Lazányi Endre főhadnagy. „Emlékül Jeszenszky főhadnagynak barátilag. Fényk. Cuneoban. 46. Lengyel Ádám százados. Fábry Ilona adománya. Fényk. Kolozsváron Veress F. 47. Leppesz. „Szócs K. barátomnak.“ Fényk. Bolognában. 48. Zeyk 48—49. huszár százados. „Jeszenszky István bajtársa. 49. Makra (egy barátjával) „Jeszenszky J. barátomnak emlékéül.“ Fényk. Cuneoban. 50. Mészáros Béla huszár hadnagy és segédtszt. „Szócs K. barátomnak emlékéül.“ Fényk. Bolognában. 51. Mihályovits főhadnagy a cs. kir. hadseregből ment a Garibaldi hadsereghez és a m. Legióhoz. Fényk. Cuneoban. 52. Mihályovits százados. Fényk. Cuneoban. 53. Mildetieut, a cs. kir. hadseregtől jött. 54. Missuray Ágoston legiónárius, Itáliában. 25. Mondola „Őszinte barátságom zálogául.“ Fényk. Nápolyban 1861-ben. 56. Mongoldt János hadnagy. „Drezdai ügyes szász gyerek, harczolt a Krimben.“ Fényk. Nápolyban. 57. Monostory Károly huszár hadnagy. „Szóts K. cimborámnak 1866. jan. 1.“ 58. Münszter Ede, jelenleg kolozsvári lakos, tizedes a m. legióban. Saját adománya. Fényk. Nápolyban. 59. Nagy százados 1848—49-ben. Fényk. Nápolyban. 60. Nagy István „Szócs Károly barátomnak emlékéül 1867.“ Fényk. Bolognában. 61. Nyuly Mihály huszár hadnagy. Missuray Ágoston ajándéka. 63. Sajó György. „Nyuly Mihály bajtársamnak“ Fényk. Nápolyban. 64. A magyar honvédek porosz-sziléziai sírkertje 1866. 65. Ottó Endre. A cs. kir. hadseregből jött. „Jeszenszky főhadnagy barátomnak.“ Fényk. Cuneoban. 66. Papp János százados, hadbíró. „Jeszenszky J. barátomnak.“ Fényk. Anconában Ciabónál 1863-ban. 67. Pánn hadnagy a cs. kir. hadseregből jött. Fényk. Cuneoban. 68. Podlipsky Henrik. Fényk. Bolognában. 69. Popini hadnagy. „Jeszenszky barátomnak emlékéül.“ Fényk. Cuneoban 1863-ban. 70. Poschl hadnagy, a cs. k. hadseregtől jött. Fényk. Cuneoban. 71. Raksonyi Dienes huszártiszt. Missuray Ág. ajándéka. 72. Reinfeld Dienes vadász-őrnagy. Fényk. Nápolyban. 73. Róbert Nandruska, lengyel származású, a közös hadseregből jött százados. Fényk. Cuneoban. 74. Alapi Salamon Ádám százados. Fényk. Cuneoban. 75. Sándor János tizedes a magy. legiónál 1862-ben. Fényk. Torinóban. 76. Sárpi Antal huszárszázados. Missuray Ág. ajándéka. Fényk. Nápolyban. 77. Semsey Dénes honv. főhadnagy. Fényk. Torinóban. 78. Sombory „Szócs K. barátomnak.“ Fényk. Bolognában 1867-ben. 79. Szabó Gusztáv hadnagy a magy. legióban 1862-ben. Fényk. 80. Szabó Károly. Mint tanuló jött a magy. legióhoz. Aspromontenál Garibaldinhoz ment át. „Jeszenszky főhadnagynak emlékéül.“ Fényk. Torinóban 1862-ben. 81. Szentmiklósy őrmester a m. legióban. Fényk. Torinóban. 82. Szepesti Kálmán, a cs. k. hadseregből ment a magy.

legióhoz. Fényk. Cuneoban. 83. Sz. . . M. . . , Fábry I. adomány. Fényk. Kolozsváron Veress F. 84. Czirner Szirmay István orvos. Szül. és elhalt N.-Enyeden. 85. Szodtfiredt Nándor Guyon tbnk. vezérkari tisztje. Branyiczónál. „Jeszenszky J. a cuneoi tiszti század tagja s érdemdus őszinte barátomnak emlékül. Turin 1864. jun. 8-án.“ Fényk. Cuneoban. 86. Sajó György. „Szöcs hadn. urnak együtt léte emlékére.“ Fényk. Bolognában 1867-ben. 87. Szöcs huszár százados, a magy. legió segéd tisztje 1860—64. Fényk. Anconában. 88. Szöcs Károly hadnagy az olasz legióból. Kézdi-Vásárhelyi. Fényk. Bolognában 89. Szücs őrnagy. „Szöcs Károly hadnagy urnak emlékül.“ Fényk. Bolognában. 90. Tassy százados az olaszországi magy. legióban. Fényk. Nápolyban. 91. Tittel Károly. „Baráti emlékül.“ Fényk. Bolognában 1867-ben. 92. Tolnay Giovanni. „Memoria in Amicicia nocera 1862.“ Ezt úgy vedd mint lopott jószágot Emiliától, mivel én tölem is már sokat el loptak. Ennél fogva három személyre fogsz emlékezni! . . .“ 93. T. L. Fénykép Kolozsváron Veress F.-nél 1864-ben. 94. Trumauer Gusztáv huszár hadnagy Fényk. Cuneoban 95. Tüköry Lajos, legiói ezredes Garibáldy mellett. Missuray Ág. ajándéka. 96. Varjassy főhadnagy. „1870. Buorbeski segéde a francia háboruban. 1862-ben jött a magy. legióhoz. Fényk. Cuneoban.“ 97. Vavrek. „Jeszenszky honv. főhadnagy urnak, baráti emlékül 1862.“ Fényk. Nápolyban. 97. Vámosy főhadnagy. Fényk. Bolognában. 99. Verdösy őrnagy. „Jeszenszky barátomnak emlékül.“ Fényk. Cuneoban 1863-ban. 100. Viberál Antal huszár főhadnagy. Missuray Ág. ajándéka. 101. Zakoray Ede garibaldista. „Jeszenszky Pista barátomnak a legőszintébb barátság zálogául. Cuneó 1863. %/.

A fényképekhez mindazok, a kik a képek tulajdonosait ismerték, sziveskedjenek az ereklye-museum számára életrajzi adatokat küldeni. Ez adatokkal különösen az önv. harc és legióbeli működés részleteire kérjük a figyelmet kiterjeszteni. A képeket a hozzájuk beérkező életrajzi adatok kíséretében annak idején rendre bemutatjuk a „Történelmi Lapok“-ban. A legióbeli ismeretlen képet külön fogjuk bemutatni, hogy az egykoru bajtársak kiletükről felvilágosítást adhassanak.

A kiadóhivatal üzenete.

Az előfizetési díjak beszédése. A bevándorló előfizetési díjak kényelmesebb és portómentes beküldésére az előfizetők egy részének czímére posta-takarékpénztári „befizetési lapok“-at küldöttünk, s egyúttal kértük, a díj okt. 5-éig leendő szives beküldését. Örömmel tapasztaltuk, hogy az új rendszer s az előfizetők iránti figyelem tetszésével találkozott ügyünk barátainak. Az előfizetők egy része, mint alább látható, nem várva a határ időt, igyekezett tartozását a postatakarékpénztár közvetítésével útalványozni.

Azoknak az előfizetőknek, a kik már korábban kifizették a f. egész évre járó díjat, csak decz. második felében küldünk ily befizetési lapokat.

Ugyancsak a m. hó végén a **Kolozsvárt lakó előfizetők** részére is megnyitottuk a módját az előfizetés e kényelmes lerovásának. A posta hivattal minden intelligens ember mindennap érintkezik, és így az előfizetési díj beszolgáltatása a hó elején sem fáradsággal, sem anyagi áldozattal,

sem alkalmatlansággal nem jár, míg ellenben a pénzbeszedők rendszeren *a legalkalmatlanabb időt keresik fel az előfizetők zaklatására.*

Ugyancsak kérjük ez alkalommal az elhunyt bajtársak hátramaradottait is, hogy sziveskedjenek a néhai bajtárs elhunytja után esedékessé vált díjat beküldeni. Azt a szomorú tapasztalatot szereztük ugyanis, hogy nem csak nem veszik át, mint örökséget az utódok (tiszteletreméltó kivételeket leszámítva) az elhunytaknak a nagy napok történelmi emlékeit összegyűjtő lap iránti érdeklődésüket, de a díj hátralék törlesztését sem teljesítik.

Végül szólunk azokhoz, a kik vagyoniilag kedvező helyzetben vannak, járattják a Történelmi Lapokat, de nem óhajtanak fizetni, talán abban a tévhitben, hogy a lap valamely alapból segélyt nyer és ebből fedezik a papir, nyomtatás, metszvények, posta és egyéb költségeit.

Felvilágosításul megírjuk, hogy a lap kizárólag az előfizetőktől nyert jövedelemre van utalva.

Miután pedig a lap árát nagyon mérsékelt összegben állapítottuk meg, e jövedelem minden krja a lap kiállítására és szélesebb körben való folytonos további terjesztésére fordítatik.

Igaz, hogy az orsz. honvéd menedék háznak, valamint az ország különböző részében lakó pár száz intelligens, de nyomorral küzdő honvédnek díjtalanul jár a lap, de ezt a szerkesztőség *a saját számlájára* küldeti azért, hogy a szellemi kapocs ezen szegény s a többi bajtársak között fenntartassék.

Ez a vagyonosabbaknak nemi szolgálhat okularra, hogy hasonló kedvezményekre igényt tart-hassanak.

Kiadóhivatalunk a hátralékok törlesztésére megkereste a lap e barátjait is és tette ezt azért, mert úgy vélekedik, hogy *önérzetüket sértené meg* az által, ha a dolgok ily állása mellett is ingyen lapot küldene nekik.

Az előfizetést közelebről beküldött hívek névsorát itt közöljük.

1892. évre befizettek.

Papp Áron.

1893. évre befizettek:

Gróf Béldi István, Rosser Anna, Nagybányai Casino, Pap Áron, Sigmond Dezsőné, Farkas István, Demjén Zoltán, Péty László, Nagy Sándor, Neisidler Károly, Néchy László, Ekkel György.

1894. évre befizettek:

Gróf Bethlen Pál, Létay Gábor, Bodoky Gyula, Kőváry Mihály, Sigmond Ákos, Duka Ferencz, Kisendrődi Endrődy János, Inotai Ábel, Bay Béla, Benedek Ferencz, Daky Antal, Hirling Armin, Kelemen János, Makfalvi

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

A m. posta-takarékpénztár clearing- és cheque-forgalmában a kiadóhatal száma 3213.

Felölös szerkesztő:
KUSZKÓ ISTVÁN,
az ereklye-múzeum őre.

A lap szellemi és anyagi részét illető közlemények az ereklye-múzeum őre czímére küldendők.

Szerkesztőség és kiadóhatal:
Kolozsvár, Széchenyi-tér 27. sz.

Előfizetési díjak:
1/4 évre 1 frt, 1/2 évre 2 frt, egy évre 4 frt.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Öreg honvédek nyugvóhelye.

Kolozsvár, 1894.
október 6.

A gyásznap évfordulója a fiatalabb nemzedék szívében a kegyelet érzetét, az öreg honvédek lelkében pedig a távozás s a már elköltözött bajtársakkal bekövetkező viszontlátás gondolatát ébreszti fel.

Ez a gondolat adott kifejezést a „Történelmi Lapok“ egy barátjánál az alábbi kívánságnak, a mi bizonyára sok helyen viszhangra fog találni.

Ez a kívánság abból áll, mikép az illetékes hatóságok, egyes városok temetőiben jelöljenek ki egy kis darab földet, a hová az elköltöző honvédek temetnék, hogy azok, a kik az életben együtt küzdöttek a nemzet jogaiért, haláluk után is egy csoportban pihenhessenek a temetőben.

Természetesen csak azokra az ezután elhunyt honvédekre vonatkoznék ez az egy csoportban való temetkezés, a kiknek külön megvett, kijelölt vagy már berendezett temetkező helyük vagy sírboltjuk nincsen.

Közreadjuk ezt a kívánságot s azt hisszük, ez óhajtás teljesítése sehol nem kerülne semmi nehézségbe.

Sőt úgy véljük, egyaránt hazafias és kegyeletes cselekedet volna az, ha a városok a temetőikben egy ilyen részt kijelölnének s a dolgot egy bizottság a kezébe venné, mely rendre a temetők különböző pontjain nyugvó szabadságharczbeli nagyjaink porainak e kijelölt való helyre átköltöztetését is megindítaná, hogy közös nyugvó helyük legyen minden hazafias érzésű városban azoknak, kik küzdöttek s kik vérüket ontották a magyar nemzet évezredes szabadságáért.

Az ily temetkező helyek középpontján a jövő században monumentális emlékmű létesíthető, a „Történelmi Lapok“ 17. számának első cikkében leírt módozat szerint, a mely okt. 6-án s egyes csaták vagy gyásznapok évfordulója napján búcsújáró helye leend a fiatalságnak s színhelye az ünnepélyeknek, *Pantheonja* a szabadságharcz hőseinek.

Gyakorlati megoldása ennek a dolognak nem kerülne sokba. A jóindúlaton, munkán kívül elegendő volna az az összeg, a melyen nagyjaink ravatalára koszorúkat vásárolnak. A koszorúk árát ilyen célra kell adni, mert a koszorú pár óra alatt a halottal végkép eltűnik, de az emlékmű létesítésére tett alapítvány fentartja mindig az elköltözött és adományozó nevét, emlékét.

Ez ügy, melyet első sorban a honvédegyletek s a kolozsvári orsz. ereklye-múzeum kegyeletbizottsága van hivatva megindítani, már a millennium előtt megoldandó volna.

Munkatársaink figyelmét felhívjuk, hogy a vidéki lapokban ez eszmét magyarázva, az ügy iránt a városok intéző köreiből hangulatot keltsenek.

K. I.

T Á R C Z A.

Háromszék önvédelmi harcza.

A napokban Kolozsvárt járt egy csendes kedélyű jámbor öreg úr: Nagy Sándor, hidvégi ev. ref. lelkész. Hajdanában Bemnek volt a katonája, Gábor Aronnak volt a hadsegédje. Tüzér-főhadnagy volt.

Fent járt a kolozsvári orsz. ereklye-múzeumban.

Megmutatta ennek könyvtárában a „Honvéd“ cz. lapban 1849 május havában megjelent egyik levelét, melyet a harctérről írt s melyért a szabadságharc után nyomban felkötötték volna, ha tudják vala, hogy ő írta.

Írt ő azonban most egyebet is.

Megírta Háromszék önvédelmi harcának történetét. Megírta mint szemtanú s összegyűjtötte munkájához az egykorú írott adatokat.

Az ember mikor olvassa, azt látja, hogy:

Csak nem fajult el még a székely vér,
Minden kis cseppje drága gyöngyöt ér.

Nagy Sándor jelen volt az agyagfalvi gyűlésen, mint Berde Mózsá titkára. Jelen volt a szomorú aktusnál, a mikor Balázs majort a nép dühe kivégezte. Atyja is, hivatala szerint hasonlóképpen pap, lelkesítette a népet az önvédelmi harcra, fia pedig követé az apa útmutatását s első volt a küzdők sorában. Résztvett a dévai fegyverletételig 12 csatában; Szász-Hermánynál le-

szúrták a kozákok s lábaikkal taposták, azt híven, hogy végvonaglásait szenvedni.

A dalia sebéből kigyógyult s ma már 70 éves öreg Tizenkétezer ilyen harczost adott Háromszék a hazának 48-ban, a melylyel jobbra fordították a magyar önvédelmi harc sorsát, s a kis Háromszék Magyarország Spártájává lőn.

Kevés írott adat van a háromszéki önvédelmi harc-ról s még kevesebb toll, mely ezen eposba illő küzdelem hű leírására képes legyen. Azért nagy szerencse, hogy akadt egy férfiú, ki mint résztvevő összegyűjtötte a történelem szárait s megírta e harc történetét.

A munka mint önálló mű, a „Történelmi Lapok“ könyvtárának III. köteteként fog megjelenni. Szabó Samu tanár, a kolozsvári honvédegyelet elnöke rendezi sajtó alá. A háromszéki önvédelmi harcban résztvett kiválóbb egyéneknek élete, jellemrajza és működésének vázlata fogja érdekessé tenni e munkát.

Kevés igényekkel fog fellépni e mű, de én hiszem, hogy ez a munka megtalálja mind a lelkesedni tudó fiatalság, mind az érettebb közönség körében a maga komoly, nagy napjaink történelmi adatai iránt érdeklődni tudó közönséget.

Kiadására nézve a felhívást valószínűleg még a f. év folyamán közre fogjuk bocsátani.

Kuszkó István.

A „Sánta huszár“ naplója.

12)

(Utánnomás tilos).

Sheffield—London.

(A szokatlan munka. — A megsajnál „szegény magyar.“ — Hogy ismerik Angliában hazánkat. — A szép Abigáil. — Az első munkabér. — Teleki Sándor gróf levele. — Atyám pénzsegélye. — Búcsú a gyártól. — Londonban. — Southampton felé. — Reményi Ede. — Kossuth megérkezése és ünnepélyes fogadtatása. — Bethlen Gergely gróf és többi nagyjaink. — Az emigránsok összeírása és Kemény Parkas báró. — Kossuth angolországi körútja és Amerikába indulása. — Szállásom Dosnay festőnél — A szabad ég alatt.)

A harmadik napon kezeim feldagadtak s különösen jobb kezem a gyalu szarva alatt kisebbedt, azonban a gyár udvarán álló kádakban lévő vízben kissé megvonatva, panasz nélkül tovább dolgoztam. Feltűnt nekem, hogy aznap délután, a mellékteremben dolgozó nők — kik az én gyalupadom előtti ajtón járkáltak be — mellett elhaladva csaknem mindenik „pur hängerien“-t kiáltott. Este hazamenve, elővettem angol-francia szótáromat, hanem a *pur hängerien* szókra sehogysem akadtam rá.

Másnap reggel magammal vittem szótáromat. Jön az első nő és „pur hängerien“-t kiált, a második szintén, a harmadik is, a negyedik, ötödik . . . s tizedik ugyanazt kiáltja. Lecsapom a gyalut, megragadok egy vöröshajú szépséget és sikoltozása daczára a gyalupadhoz hurczolva, szótáromat kezébe adom, mondván „pur hängerien.“ A leány aztán szótáromban megmutatá, hogy poor = szegény, és hungarian = magyar.

— No hát „poor hungarian“ kiálték egész büszkeséggel, míg a nők nevetve dolgozó szobájukba vonultak. Így kezdtem angolul tanulni.

Csaknem minden délben, midőn a gyár harangja

megkondult, valamelyik munkás karon fogott s ebédre vitt magához. A második hét szombatján Mr. Alcock hívott theára s csinos fogatán vitt ki gyönyörű nyári lakására. Theázás alatt a gyáros felesége nem győzött eléggé csodálkozni, hogy a magyar ember is csak olyan, mint más halandó, sőt ha a bajuszát leborotvátna, épen úgy nézne ki, mint akármelyik angulus. Mr. Alcock pedig tudakolta, hogy mi Magyarhonban még mindig tigris-, medve- és bölényvadászattal foglalkozunk, s a szomszéd népektől szerzett zsákmányból élünk s hogy igaz-e, hogy tulajdonképen azért fogtunk fegyvert Ausztria ellen, mert ez belőlünk csendes földművelő népet akar csinálni? Ekkor már nem csodálkoztam, hogy három napig hordatta velem a fát.

Thea után Mr. Alcock nagyobbik fiával, Mr. Johnnal két partie sakkot játsztam s miután mind a kétszer én lettem a nyertes, Mr. Alcocknak annyira gráciájába estem, hogy — mint mondá — ha egyik lova lábáról a patkó le nem hullott volna, kocsin küldene haza szállásomra.

Volt a gyárban egy teli képű, szőke hajú s kék szemű ír leány, Abigáil, a ki sohasem nevetett. Ennek korán reggel ugyanaz a szerepe volt a nők szobájában, mint nekem a műhelyben, t. i. tüzélesztés, enyvfőzés és sepregetés. Ha én jöttem korábban, ő kért tőlem tüzgyújtót s ha késni találtam, én mentem hozzá égő parázsért; mikor aztán a szobákat tisztogattuk, a szemetet beleraktuk egy kosárba, s együtt vittük a szemétdombra.

Egyik reggel, midőn a tüzet fújtam, elperzseltem szakállamat; Abigáil azt mondá, hogy borotváltassam le s ez meg is történt. E nap óta csakugyan szabadabban járhattam az ürtzákon. Máskor ismét fűrészpap hullott szemembe s miután nem bírtam kimosni, Abigáilhoz fordultam segítségért.

Megtörtént az is, hogy Abigail theára hívott. Szülei, kik Amerikába készültek, aranyhegyeket és várakat ígérve, biztattak, hogy tartsak velük.

A negyedik hét végén Mr. Walther 4 silling heti bért adott. A hatodik hét végén pedig a boxok mellett 14 cm. hosszú, 2 cm. széles és 1 cm. vastag fácskák készítését kezdtem tanulni, melyeknek egyik lapjára a nők fehér, a másokra sárga bagariát szegeztek, az anglusok pedig borotváikat élesítették rajtuk. Ekkor már 8 silling heti bért kaptam; a Comitée e feletti örömét jegyzőkönyvileg fejezte ki és szárnyra bocsátott.

E reám nézve nagy események után másnap kitűnő jó kedvvel s dalolva mentem a műhelybe. Abigail már sepregetett. Egyszerre elsikoltja magát, mert szegbe lépett. Ez nagy fájdalmat okozhatott neki, mert míg én lábából a szegyet eltávolítottam, a szegény leány eszméletét veszté, mi ismét nekem ütött szegyet a fejembe; szerencsére e szomorú állapot nem sokáig tartott, s így tovább seperhettünk.

Mióta nem volt szakállam s kezdtem angolul beszélni, munkástársaim, valamint princzipálisom is naponta szívesebbek s előzékenyebbek lettek irányomban. Meg vagyok győződve, hogy ha én Sheffielden maradok s mesterségemben — melyben már szép haladást tettem — magamat kiképezem, sokkal kedvezőbb s jövedelmezőbb pályát biztosítottam volna magamnak a későbbinél idehaza, s mint önálló munkás mindenestre függetlenebbül élhettem volna, mint nagy része menekült-társaimnak. És a munkát s a gyári életet megszokva, a gyári és kereskedelmi üzletekkel megismerkedve, kétség kívül nagyobb szolgálatot tehettem volna hazámnak e téren, mint az üldözött katonai pályán. Hanem az embert 25 éves korában elérhetetlen vágyak, csalékony remények és hiú ábrándképek vezérlik s e korban a fő csak arra való, hogy azt pomádézzuk, ha van mivel.

Októberben gróf Teleki Sándor ezredes azt írta nekem, hogy atyám 191 darab Napoleon-aranyat küldött számomra, siessek Southamptonba, ő Kossuthal fog jönni s ott a pénzt átadandja. Munkás-feleimnek elbeszélve, hogy Southamptonba Kossuth élébe szandékszom, másnap egy Londonig szóló vasúti jeggyel leptek meg. Mr. Alcock, kinél elindulásom előtt theáztam, megígérte, hogy helyemet 2 hóig betöltetlen hagyja, felesége pedig egy csomó sonkás-vajas zsemlet pakolt az útra s midőn kezét szorított, hat penny sörreválót csúsztatott markomba.

Londonba érkezve Pulszkyhoz mentem, tőle 3 font sterlinget kölcsönözni, hogy útamat Southamptonba folytathassam. Pulszky nem volt otthon s Tanárki fogadott; midőn látogatásom okáról értesítém, nagy sajnálkozással tudatta, hogy a pénztárban egy fillér sincs. Erre Pulszky-nénál kopogtam. Elmondám a jó asszonynak, hogy én a pénzt csak kölcsön kérem s midőn Teleki gróf levelével biztosítottam, hogy azt rövid időn visszafizetendem, útastította Tanárkit, hogy nyugtára adjon 3 fontot s ráadásul még theára is megmarasztott.

Másnap reggel az olcsó vonaton Southamptonba indultam. Egy fiatal ember mellett foglaltam helyet, ki folytonosan dudorászott magában. Én is elkezdtem dúdolni:

Képet gyémánt lapra festem,
Rubintos ládába rejtem
S azon leszek, hogy nevének
Nagy ünnepet szenteljenek.

— Szervusz pajtás, hát hogy hívnak? Kérdé.
— Sánta Huszár.

Így ismerkedtem meg Reményi Edével. Southamptonban együtt szállánk. E szállásán próbálgatta először játszani a híressé vált nyirettyúje alatt „Repülj fecském” népdalt.

Gyönyörű szép tiszta nap volt ez az 1851 okt. 23-ikának délutánja. A southamptoni kikötőhöz vezető utcát hullámozó néptömeg borítja, az útca mindkét oldaláni ablakokból ezer meg ezer női kéz fehér kendőket lobogtat, a nép újong, miközben Kossuth négyes fogaton a Lord mayor lakására ér s néhány percz múlva egerázó hurrah-k között megjelenik az erkélyen, kíséretében néhány angol és magyar menekült. Síri csend. Itt beszélt Kossuth először angol nyelven s itt fogadta őt mintegy 40 ezernyi angol, haárt nem érő, leírhatatlan lelkesedéssel. Aztán pár óra múlva külön vonaton a Lord mayor nyári lakására ment ebédre, s onnan másnap Londonba.

Én meg felkerestem gróf Teleki Sándor ezredest, ki a 191 darab Napoleon-aranyat azon atyai tanácsccsal adta át, hogy: „fiam, a pénzt megbecsüld”. Mire szállásomra visszaértem, Reményi már összepakolt, fiakkerre ültünk s az indóházhoz hajtatánk.

Londonba érve, ajánlta, hogy ha egy dívánnal megelégszem, szívesen megosztja velem szállását. Elfogadom. Reggel, midőn felkeltünk, észrevettem, hogy szép arany órája lánczostól hiányzik.

— Az órád hol van? Kérdém.
— Southamptonban zálogba, felelé.
— S a zálogczédula?
— Zsebemben.

— Add ide, mondám. S minthogy ekkor elég pénzem volt, visszamentem Southamptonba s kiváltottam Reményi óráját.

Másnap reggel Pulszky-nénál kifizettem adósságomat; Tanárki máig sem kapta meg a nyugtámat. És kifizettem Procháczi barátomat is.

Kossuth Messenberth angol barátjánál volt szállva, ki őt még Kiutahian tett látogatása alkalmával meghívta házához. Sok embert láttam életemben, de akkora embertömegről, mely az Eaton-placetől a Cityig egy szakadatlan zsúfolt lánczot képezett, fogalmam sem volt; azt a keskeny utat, melyen Kossuth nyitott kocsin a Citybe vonult, a policemanok izzadva csikarták ki a néptől; Kossuth kocsija háta mögött koronként a velünk ekkor nem rokonszenvező „Times” egy-egy példányát égették meg, szűnni nem akaró éljenzések között.

A magyar menekültek nagyjainak egy része, u. m. Czech János tábornok, gróf Teleki Sándor ezredes, gróf Bethlen Gergely ezredes, Kis Miklós stb., másnap Sontaghnál voltak ebéden. Odamentem, gróf Bethlen Gergelyt felkeresni, s nemes ezredesem a káposztás tálon keresztül ugrott nyakamba, de azért nekem is jutott még kevés káposzta és jutott annyi lelkesítő, mámorba ringató szép remény, hogy én szállásomra menet folytonosan a Rákóczy-indulót danoltam és szentül hittem, hogy rövid időn kardom a kolozsvári útca kövezetét fogja verni. Persze e szép remények fejében az a megmaradt néhány sterling olyan szépen eltűnt zsebemből, mintha soha ott se lett volna.

Kossuth elrendelte a Londonban élő menekültek összeírását s elnökül báró Kemény Farkast nevezte ki. Az összeírás megkezdődött. A jó öreg báró mindkét kezét hátrátéve sétált szobájában. Knödel, az ez alkalomra felvett írnok, egy asztal mellett ült: papír előtte, s toll kezében. A belépőt az öreg úr így fogadta:

— Instállak, hát te ki vagy? Hogy hívnak? Mi voltál? Voltál-e Piskinél?

S ha az illető nem volt Piskinél, akkor az öreg báró beszédét következőleg folytatta:

— Jaj instállak, ha te nem voltál Piskinél, nem

is voltál igazi katona; írjad instállak Knödel, hogy nemzetőr volt.

— De kérem alásan, én nem voltam nemzet-őr, szokta ilyenkor az illető mondani. Erre az öreg úr azt mondta:

— Ne kérj semmit, instállak alásan, nem voltál Piskinél s punktum.

Egyszer Juhász Józsi alezredes figyelmeztette aztán Kemény Farkast, hogy nem lehetett minden ember Piskinél.

— Vagy úgy, azt hittem, hogy az is az én danáromhoz tartozott; jegyzé meg lelkesülten az öreg.

Az összeírás folyamán Knödel egy nevet hibásan írt, erre Juhász valamit sügött az öreg úr fülébe, mire a jó báró felkiált: „De hát te Knödel, instállak, hát te ki vagy? Hiszen te még írni se tudsz; -Sánta Huszár instállak alásan, vedd át azt a pennát és írd tovább.

Így lettem én váratlanul a Londonban élő magyar menekültek jegyzője.

Pár hét múlva Kossuth Londonban és Angliában megfutotta fényes pályáját, a nagyobb városokban meetingeket tartva, felvilágosítá az angolokat szabadságharcunk valódi okairól s bámúlatra ragadó ékesszólásával megszerezte a magyar ügy iránti tiszteletet, szeretetet határtalan lelkesedést egész Angliában. Ma is abban a hitben élek, hogy ha Palmerstonnal a *non interventio* kérdésében egyetértő véleményre jönnek, Magyarország sorsa még az ötvenes években más fordulatot vesz.

Angliában bevégezvén körútját, Kossuth az Egyesült-Államoknak tett ígéretét beváltandó, november vége felé Amerikába utazott. Azzal a biztos reménnyel hagyta a Londonban élő magyar menekülteket, hogy Lord Dudley Stuart, báró Kemény Farkas és Pulszky Ferenc közreműködésével munkát és segítyt fogunk kapni; egyszerűs mind azok részére, kik magukat tovább óhajtják képezni, egy Londonban felállítandó katonai iskolát helyezett kilátásba.

Reményi november 8-án egy levelet kapott s azt végig olvasva, rám kiált: „Pakolj Pista, megyünk Párisba!” Ugyan e nap délután Thaly ezredes, Juhász alezredes és több magyar menekült látogatának meg s Thaly elmondá, hogy a Kossuth által tervezett iskola pár hét múlva életbe lép s felügyelőjének én vagyok kiszemelve. Erre Reményi elővevő hegedűjét és az én Párisba utazásomat oly szépen elhegedülte, mint akár Szent Dávid. Reményi másnap csakugyan Párisba utazott, én pedig szállást keresni indultam s menetközben Bakacs Laczival találkoztam.

— Hej pajtás, mondá vígan Bakacs, tudok én neked egy igazi jó szállást mutatni, fizetni sem kell érte, jer velem, van itt Londonban egy Dosnay nevű arczképfestő, ő magyar ember Debreczenből, (emigráns, de csak annyiban, hogy a felesége elől szökött meg) s örülni fog, ha nem lakik egyedül.

A Holborn-útcza végén Bakacs egy ajtón kopogtat. A bemenetnél egy középtermű, nagy hajú, vézna ember fogad; Bakacs bemutat s míg mi egymásnak örülnünk, a szobába lépünk. Itt Bakacs így szólott Dosnayhoz: Magának úgy is két szobája van, *Sánta Huszár* rendszeren csak hálai jár haza, mint magába a lélek, adhatna hát neki e szerint pár hétre szállást. Dosnay egyet köhintett, aztán mondá:

— Szívesen, csak...

— Semmi csak, kiáltá Bakacs; eredj Sánta Huszár, hozd ide a podgyásodat.

Egyik délután kiindulék barangolni, Dosnay 4 pennyt adott, hogy hozzak visszajövet egy szál gyertyát. A Regent-Cirkusnál gróf Teleki Sándor ezredessel, Nagy Imrével és Bakacs Laczival találkoztam s bementem velük egy Oyster-Salonba, hol Teleki szokott magyar szíveségével majdnem éjfélig traktált minket.

Szállásomra érve, lassan és lábujhegyen léptem a szobába, de Dosnay mégis észrevett és száraz köhécselő hangján kérdé, hogy hoztam-e gyertyát.

— Bizony elfeledtem, válaszolám, hanem a 4 penny meg van spórolva.

— Látja édes lelkem, mondá ő szeliden, én magának ingyen szállást adok s még annyi szíveséget sem tesz érettem, hogy egy szál gyertyát hozzon.

Szó nélkül emelém hátamra ázsiai fehér köpenyemet s a négy pennyt az asztalra téve, kiléptem a Holborn-útczára. Csendes őszi eső permetezett, s alig haladtam tíz lépésnyire, már nagyon bántam tetteimet, visszatérni azonban nem volt lelki erőm.

Emlékeztem, hogy a Kensington-Parkban padok vannak...; egy órai gyaloglás után odaértem s a vasrácson széken átvezve, egy padra feküdtem. Nehány percz múlva jött a kert-őr s egész illemmel kiutasított a parkból. A kijárónál egy policeman állt, ki ajánlá, hogy ha sem pénzem, sem szállásom nincsen, szívesen elvezet a szegények hálószobájába. Tudván azonban, hogy ott az ember kifeszített kötélre könyökölve guggol reggelig, szíveségét megköszönve elhúzódtam a Hyde-Parkba s ott egy terebélyes fa alá ledölvé, daczára a sűrűn hulló ködös esőnek elszenderedtem.

(Folytatása következik.)

O K M Á N Y T A R.

Bem hadseregének létszáma.

Két nagybecsű okirat fekszik előttem. Mindkettő az erdélyi hadsereg fővezérségének irodájában készült és a Bem vezérlete alá tartozó összes csapatok hiteles létszámát mutatja.

Az *első* (I.) kimutatás, melyet alább közlünk, kelt Nagy-Szebenben, 1849 május 10-én. Fele része — az alapszöveg — nyomtatva van, valamint a vonalzasok is, melybe a kiegészítő adatokat a segédtsízt *kézírással* jegyezte belé.*) A nyomtatvány egy félvívnek egyik lapjára terjed, vastag írópapíron. Azért volt készíttve s több példányban kinyomatva, hogy az irodai munkát megkönnyítse. Úgy látszik minden vidéki csapatparancsnok kapott belőle néhány példányt, hogy emberei létszámát azokra jegyezze. Ezt bizonyítja a nyomtatvány végén olvasható útastítás:

„Minden vidéki-parancsnok ezen kimutatásba a parancsnoksága alatt álló zászlóaljnak létszámát bejegyezi, s minden postával a hadsereg fővezérségéhez elküldi.“

A közlött szöveg betű szerint hű mása az eredetinek.

*) A kézíratos rész *dült* betűkkel van kitűntetve.

Lőrincz József székely huszár-főhadnagy, ki őrnagyi ranggal Bem mellett, mint hadsegéd szolgált, őrizte meg az erdélyi fővezérség irodájának néhány fontos okmányát az enyészettől. Ő maga régebben, özvegye: Magyarósi Ágnes múlt évben halt el Sepsí-Magyaróson.

Ennek hagyatékából kerültek ezek Kovács Gábor márkosfalvi birtokoshoz, ki mint maga is volt honvéd, kegyelettel őrizte és átengedte hidvégi lelkész, Nagy Sándornak, hogy Háromszék védelméről készült történeti munkájához az adatokat felhasználhassa.

Igy jutott hozzám s innen közlöm ezúttal a május 10-ről kelt, jövő alkalommal a június 21-én Maros-Vásárhelyt készült kimutatást.

Szabó Sámuel.

Október 6.

Székesfehérvár, 1894 október. 6.

Mi is megünnepeltük e szomorú napot és pedig nem úgy, mint eddig a helybeli honvédegylet és függetlenségi körnek, hanem a városi hatóságnak kezdeményezése és részvétele mellett.

A gyászmisét a ferenczrendi áldozár tartotta szokott segédlettel, melyen nemcsak honvédegyletünk s a helybeli függetlenségi kör elnökeivel élén jelent meg feles számban, hanem a városi tisztikar és törvényhatósági bizottság is a polgármesterrel együtt szép számban vett részt. S ez így is van rendén.

Am e gyásznapi nemcsak a honvédegylet és függetlenségi kör gyásznapija, hanem a nemzeté, a hazáé is egyaránt, tehát a városé is.

Hej, mert az a sötét éjszaka, mely e nap hazánkra borult s melynek sötét ködén át hosszú évekig nem csillámlott a remény legkisebb sugara sem, szorosan véve, nem augusztus 13-án kezdődött, hanem október 6-án. Akkor még hittük, hogy a polczra jutott hatalom a mások által megkötözött oroszlának békét hagy, megelégszik azzal, hogy ártalmatlanná lett téve s nem áll rajta boszút azért, mert megtámadtatván, védni merte magát, de október 6-án leáldozott a szabadság, a remény utolsó napja is s bekövetkezett a „Dies irae, dies illa“ borzasztóan bosszútálló korszaka egy börtönné alakítva át a szabadság hazáját, a szép Magyarországot... Buzgón kell tehát kérnünk a mindenek Intézőjét, hogy mentse meg hazánkat hasonló csapástól, avértanuk felett legyen könnyű a megszentelt föld, nekünk pedig adjon lelki erőt, feledni a haza érdekében azon idők iszonyú emlékeit.

A gyászszertartás végeztével aztán a karzaton felhangzott a Szózat s a közönség együtt zengte, hogy „megfogyva bár, de törve nem, él nemzet e hazán.

Október 6-át az ország különböző pontjain nagy kegyelettel ünnepelték meg. Előljártak ebben a legtöbb helyen az öreg honvédek és azok testületei. Részletesen azért nem emlékezünk meg ezekről, mert a napilapok kimerítő tudósításokat hoztak minden város kegyeletes ünnepélyéről.

LEVELEZÉS.

Nyílt levél.

(Vége.)

Mily sok veszélytől, mily sok kártól lett volna megkímélve e város, ha idejekorán az intézkedések másként — a mint fentebb említém — eszközöltetnek. Azt a borzalmas, csaknem három napig tartó rablást és fosztogatást is, melyhez nemcsak a körüli falvak, de a szomszédos ellenséges érzelmű városok is hozzájárultak szekerekkel hordván el mindazt, a mi csak kézügyökbe jutott, mind csak a Szarvady kényszerítő ellenállásának lehet tulajdonítani.

De ezen sok szerencsétlenségek még egy nagyon szomorú, káros következményt is vontak maguk után, azt t. i., hogy többé e város régi fényét, tekintélyét és gazdagságát visszanyerni soha sem volt képes; sőt még azon sajnós tapasztalatra is kellett hogy jusson, hogy sok oly derék fiai, kik a hazáért küzdve, s a csaták zajából még élve kikerültek, kénytelenek lettek szülővárosukat ott hagyni és idegenbe keresni a megélhetés keserű kenyerét.

Végül engedje meg főtiszteletesség, ha becses közleményéhez én is egy pár felvilágosító adattal szolgállok.

Ugyanis ama két említett egyén közül, a kiket akkor lelőttek igaz, hogy az egyik egy cigány volt; de a másik történetesen nem magyar, hanem éppen egy oláh ember volt. Ezt a kíváncsiság vitte éppen a szőlők alján levő dombtetőjére, a hol a református temető volt. Ott találta a halálos golyó.

Az aranyosszéki szabadcsapatra vonatkozólag is vannak némi megjegyzéseim; és ezzel tartozom az igazságnak ama kijelentésével is, hogy még akkor nem lett az azonnal felosztatva, mert még Medgyesnél is a Brattej felől jövő ellenséggel szemben sikra szállva, egész késő estig iparkodtak feltartóztatni a túlnyomó erővel bíró ellenséget; szemtanúja voltam annak, midőn Medgyesre néhány sebesültjeit is behozták.

S midőn azon éjjel Marosvásárhely felé a visszavonulás Balázstelkén át megtörtént, ekkor én is hozzájok csatlakoztam, s mint önkéntes velők együtt részt vettem, azon expedícióban is, mely Marosvásárhelyről kiindulva Besztercze felé vonult egész a város legközelebbi falújáig — ha jól emlékszem — Besenyőig, de a honnan Riczkó vezérnek rendelkezései folytán visszahúzódva átmentünk a Sajó hidján és a közeli Szerecsel nevű faluba megállapodva, s itten a jobb szárnynak legvégső pontját képezve, állást foglaltunk ottan.

Nomen, omen; azt mondja a deák közmondás. Mű is tapasztaltuk annak igazságát ebben a faluban; mert igazi szegénység volt ottan. Nem volt elég nehéz sorsunk oly zord időszakban a legéberebb figyelemmel tett éjjel-nappal folyton tartó szolgálattunk; még a mellett az éhség ellen is kellett küzdeleznünk és boldognak éreztük magunkat, ha egy kevés penészes máléhoz is jutottunk, melyet társainkkal hűségesen meg is osztottunk.

Pár nap mulva azonban, éppen egy éjszaka, Riczkót, a ki Király-Németinél tartotta hadiszállását, rossz intézkedései miatt oly váratlanul lepte meg az ellenséges Urbán csapatja, hogy a legnagyobb zavarba jutva, kénytelen volt onnan futva menekülni; ekkor mi is az első ágyúszóra sorakozva a Sajó hidján át előre indultunk, de csakhamar a falútól lejjebb más irányba tartva, elvonulni kényszerültünk, miután meg kellett győződnünk arról, hogy a csata elveszett és így sok bolyongás után valahogy újra Marosvásárhelyre jutottunk; itt aztán az aranyosszéki szabadcsapat kötelékéből kilépve, átálltam az első honvédvadász-ezredbe, mely engem egy Winkler Eduárd nevű vadásztársammal és néhány ujonczzal Csikszeredába, a toborzó-bizottságba rendelt s oda el is jutottunk szerencsésen; ettől az időtől fogva aztán az aranyosszéki szabadcsapat sorsáról mitse hallottam.

Az aranyosszéki szabadcsapat tagjai egytől-egyig, kivétel nélkül, derék fiuk voltak; igaz, hogy volt alkalmam tapasztalni, midőn nem csak a haza iránti kötelesség érzete vezette őket az elszántságra, hanem legnagyobb részét a bosszú érzése is áthatotta és ezt nem is lehetett tőlük rosz néven venni, azoktól, a kik mondhatni, mindenüket elvesztették.

Földönfutó hajléktalanná váltak, kipusztítva minden földi javakból; fájdalomtól dult kebellet éreznők azt a veszteséget, mely őket érte. Irtózáttal kellett visszaemlékezniük ama vérengzésekre, mely őket legdrágább kincseiktől: az apa vagy anya, testvér, hitvestárs, gyermek, ara, rokon, barát vagy legkedvesebb ismerős, szerető melegétől fosztotta meg. Csoda-e ha a visszatérési bosszúérzetét magokban elfojtani nem tudták? de az még nagyobb bámulatot keltő, hogy azt soha a magyar nemtelenül föl nem használta; pedig a féktelen ádáz bosszú furiája irtózatot megtorlásokat követelt volna.

Valóban egy nagy szellem, Bem kellett, hogy feltűnjék és föllépjen a sötét láthatárunkon, a ki páratlan ember-szeretettel és nagylelkűséggel az emberi indulatok felett uralkodni képesnek mutatta magát és példát adott arra mindnyájunknak.

Legyen emléke a népek közt is örökké áldott!

Fogadjá főtiszteletű esperes úr a történelem érdekében tett b. közleményeért őszinte becslésem kifejezését.

Szászfenes, 1894. márcz. 15.

Persidn Gerő

nyug. m. kjr. bányaorvos,
vált 48—49. h. alvadász.

Matskási Antal, Petőfi Sándor és a háromszéki önv. harc.

A „Történelmi Lapok“ 1892. évi 3—5. számában az ereklye-muzeum kéziratából közre adtuk néhai Matskásy Antalnak íróval írt jegyzetét a háromszéki önvédelmi harczról, Petőfi haláláról és Zeyk életéről. A Marosvásárhelyt megjelenő „Közérdek“ című lapban egyik jelesebb honvéd bajtárs több folytatásban foglalkozik „Petőfi Sándor haláláról és sírhelyéről“ czímen a kérdéssel. E kitűnően megírt közleményből a következő kiegészítő részleteket vesszük át a „Közérdek“ szept. 2. 3. számaiból:

... Meglepett Matskásynak írónnal s régi ortografiai szabályokkal írt közleménye nagyon, a midőn azt először átolvastam. Úgy tekintettem e közleményt, mint egy régi befalazott sírboltból napvilágra kerülő hiteles okmányt, mely szintén világot vet egy rejtélyesnek látszó kérdésre Petőfi Sándornak utolsó perczekre és halálára vonatkozólag.

Ki ez a Matskásy? tépelődtem magamban, én e nevet nem ismerem. Vajjon csakugyan szerepelt szabadságharcunk folyama alatt? Vajjon igaz-e, a mit Petőfiről állít? (Megjegyzem, hogy kényes természetű ügyekben felülni nem szeretek senki kedvéért; de molyszerű természettel bírok, folytonosan kutatni, fürkészni a valót, az igazat).

Kérdézködtem tehát Matskásy Antal felől, helyi és vidéki régi emberektől, honvédektől, de siker nélkül, mert felvilágosítást senki sem birt nyújtani.

Egy alkalommal azonban a mint városunk, Marosvásárhely piacán sétálgatok, egy tekintélyes hivatalnok, régi (1848—49. évi) honvéd, így szól hozzám:

— Barátom! Olvasta-e a Matskásy Anti levelét a kolozsvári „Történelmi Lapok“-ban?

— Igen, válaszoltam meglepetve. — Méltóztatott ismerni Matskásyt? kérdém.

— Hogy ismertem-e? válaszolt. Hogyne ismertem volna; együtt szolgáltunk 1848—49-ben s aztán a következőket mondta el Matskásyról:

— Matskásy nagyon derék ember volt — folytatá. Oly hűn a háromszéki eseményeket senki sem írta meg, mint ő, ismerem s emlékszem azon eseményekre, hajszálra. Kár, hogy nem terjedelmesebben írt, s még nagyobb kár, hogy fontos történelmi közleménye csonkán maradt. Háromszék önvédelmi harczában nagy szerepet vitt Matskásy Anti. Az említett szék el volt zárva a külvilágtól, éppen mint a chinai birodalom. A felől, hogy az ország többi részében, s főképpen Magyarországon mi történik? nem tudtunk semmit. Ellenleges részről Heydétől stb. sűrűn jöttek a felszólítások, hogy miután az elhamarkodott magyar ügynek már vége van mindenfelé, csend és nyugalom uralkodik széles Magyarországon, tegyük le fegyvereinket a császári hadsereg előtt. A volt cs. határőrtisztek már-már hajlandók voltak e kívánságot teljesíteni; de egy nagy s lelkes ifjú párt, s ezek közt Matskásy Anti is, a kardjokra csapva, felkiáltottak, hogy a fegyvereket nem teszik le! Olyan nincs!

— De hogyan nyerünk bár valamicske felvilágosítást kormányunkról és annak működéséről — kérdezték sokan egy nagy gyűlésen, aggodalmasan.

— Megmutatom én hogyan — szól Matskásy Anti érczes, bátor hangon. Csak maradjatok itt, mindjárt jövök, s ezzel távozott.

(Vége köv.)

HALÁLOZÁSOK.

Honvédegyleteket, munkatársainkat és lapunk báráit kérjük sziveskedjenek a halálozásokról egy-egy rövid tudósítást írni s a gyászjelentést az ereklye-muzeum számára esetről-esetre beküldeni.

Darázs István tűzhalála. A kecskeméti szabadságharcsi népfelkelőknek, híres, derék alakja volt Darázs István, mint zászlótartó. Öreg korára, szabadságharcosból éjjeli őr lett egy fatelepen. Mostanában, a mióta hűvös éjszakák járnak, az öreg zászlótartó rendszeren tüzet rakott a telepen s a mellett melengette elnyűtt, öreg csontjait. Pár nap előtt az öreg addig-addig melegegett a paráztűznél, miglen erőt vett rajta az álom. Eldúlt az öreg Darázs és talán keménynek érezte feje alatt a követ, hát megfordult álmában s belefördült a paráztűzbe. Másnap a vén zászlótartó égési sebeinek iszonyú kínjai közt kiszenvedett.

Plark Sándor szilágymegyei Új-Német községben nyugalmazott jegyző és földbirtokos, 48-as honvéd-örmmester szeptember 26-án meghalt. A boldogultat nagy részvét mellett temették el, de nem kísérhették az újnémeti temetőbe, mert csak 50 forintért voltak hajlandók ott sírhelyet adni az oláhok és így az árkosi református temetőben helyezték örök nyugalomra. Ez az inczidens is bizonyítja a szükségességét az első cikkünkben mondottaknk.

Putz Ferencz a bécsi márcziusi napok halottja. A múlt héten halt meg Meránban Putz Ferencz, a város volt polgármestere, a ki 1848 márcz. 13-án a bécsi mozgalmakban szerepelt egy óráig és az egyórai szereplés egész életére nagy befolyással volt. Ezen a napon mondotta el az utcán híres beszédét dr. Fischhof a sajtó és a vallás szabadságáról. A mikor beszédét befejezte, egy magyar orvosnövendék, Goldner Miksa áttört a tömegben Kossuth legújabb beszédével. Ezt a beszédet olvasta fel Putz. A felolvasás miatt kizárták az egyetemről, a hol a jogtudományokat hallgatta. Menekülnie kellett. Párisba telepedett meg, a hol követte régi hajlamát s egészen a kertészeti tanulmányozására adta magát. Tapasztalatait azután szülővárosában, Meránban ér-

tékesítette, a hol is minden idegen megcsodálja a pompás parkokat, a melyeket ő rendezett be. Vasárnap temették el nagy részvét mellett.

Putz alig volt húsz éves, a mikor a véletlen nagy szerepre juttatta a bécsi forradalom idejében. 1848 márcz. 13-án volt, hogy a bécsi nép hangosan mert követelni alkotmányt és szabadságot. Azt kívánta, hogy a rendek tanácskozásán tizenkét bizalmi férfi képviselje a nép érdekeit. A rendház előtt óriási tömeg követelte szabadságát. Ekkor történt, hogy a legnagyobb zavarban Goldner Miksa felállt egy emelvényre s onnan kiáltott a tömeghez:

— Uraim! Felolvasom önöknek Kossuth Lajosnak, a szabadság e dicső előharczosának azt a beszédét, melyet márczius 3-án a magyar országgyűlésen mondott.

— Halljuk, halljuk! volt a nép felelete.

Goldner elkezdte a beszédet olvasni, de csak néhány sort olvasott. Gyöngé hangját nem hallotta jól a tömeg s ekkor ugrott mellé Putz Ferencz joghallgató, hogy a beszédet tovább olvassa. Szép, érezes hangja messze kihallatszott a tömeg zúgásából. Lelkesedése, a melylyel a beszédet olvasta, átragadt a tömegre, a mely hangos tetszésnyilvánításokkal követelte a tetszetősebb sorok megismétlését.

Egyszerre az emelvény háta mögött levő házból valaki gúnyos hangon odadobta hozzá a rendek feliratát, hogy azt olvassa fel, ne a Kossuth beszédét. A tömeg megakart linchelni az illetőt, de Putz és társai közbe vágtak:

— Szabadság kell nekünk, le a rendekkel! Tépjétek szét a leíratot!

Ez hatott. A leíratot szétépték s azután a fiatal szabadsághősök vezetése alatt megindultak, hogy a császártól magától kérjék az alkotmányt, a függetlenséget és a szabadságot.

A bécsi forradalom ezen a napon tört ki s az első hőse a napokban meghalt Putz Ferencz volt.

Tiboldy Gyula nyugalmazott fogház felügyelő, 61 éves korában meghalt Felső-Bányán. Tiboldy mint tizenöt éves fiú csapott fel a szabadságharcz kitörésekor honvédek és csakhamar a hadnagyi csillagot kapta meg vitéz lelkülete révén. A részvét, mely a temetésén nyilvánult, igaz kifejezése vala a nemés emléke iránti kegyeletnek. Gyászjelentését Székely József munkatársunk küldötte be Deésről.

Vasvári Kovács József halála Aki annyi száz megtért földi vándorló után vitte komor méltósággal a gyászfátyolos keresztet, az öreg Vasvári Kovács József is búcsút mondott e hó 1-én minden földi hiúságnak. A nemzet funeratora örökre behunyta a szemeit. Beteljesedett forró óhajtása és a *Kossuth Lajos* koporsója után vitte utoljára a keresztet.

Vasvári Kovács József élénk részt vett a szabadságháborúban s főhadnagyi ranggal hagyta el a magyar sereget. A Népszínháznak sok éven át tagja volt s csak ez év elején hagyta el a színpadot. Kiment a nagysyrányi színészmenedékházba és ott is halt meg. A menedékházban csakhamar betegeskedni kezdett s állapota minden nap rosszabbra fordult.

KÜLÖNFÉLÉK.

Nagy Károly emlékoszlopa Márok-Papiban. Zajtalanul, de szép családi kegyelettel leplezték le a napokban Márok-Papiban azt az emlékoszlopot, melyet

az 1848—49. szabadságharcz egyik kiváló hősenek sírja fölé hálás gyermekei emeltek. Nagy Károly volt ez, az 1848-iki bereg-honvédszázadnak egyik dísze, ki sebekkel borítva, érdemjellel díszítve küzdött a legvégső kardcsapásig, komáromi fegyverletételeig, hol a beregi honvédek élén mint százados állott. Ő vezette haza Komáromból az elcsüggedt bajtársakat. Az önkényuralom éveiben családja körébe vonult vissza

Skariatín és Bem. A Maros-Vásárhelyt megjelenő „Közérdek” 37. számában Petőfi halálára nézve megjelent folytatásos közleményből az alábbi adatokat veszszük ki: „1893. évben a kolozsvári állomáson beszédbe eredtem egy középtermetű, száraz, idős emberrel, a ki tudatja, hogy ő előbb honv. gyalogos volt a 27. honv. zászlóalban, később tüzér-kanócossá lett s mint ilyen csatázott Segesvár alatt is.

— Mondjon valami nevezetést arról a csatáról, kértem.

— Más nevezetést nem mondhatok azon szomorú kimenetelű csatáról, válaszolt, mint hogy Bem épen azzal a *hiromfontos ágyúval lőtte le* a muszka generálist, a mely mellett én forgolódtam mint kanócoss. Az öreg tábornok leszállt a lováról, a kanóczozt nem vetté, hanem haragosan kikapta a kezemből, aztán az ágyúra feküdt s miután czélozott, azt ő maga sütötte el; de ez nagyon gyorsan ment s ismét lóra ült, t. i. segítséggel. Mi csak úgy egy óra múlva tudtuk meg, hogy egy muszka generális elesett

— Határozottan állítja ezt? kérdem.

— Nincsen okom másképen beszélni arról az eseményről, mint a hogy történt, mondá, nekem abban semmi érdemem nem volt.

— Szabad tudnom becses nevét.

— Én Bartha János vagyok, Bethlenben lakom, válaszolt.

Peticzió a Petőfi választása ellen. Sokszor volt már szó Petőfi Sándor 1848-iki képviselő-választásáról. A költő, mint tudjuk, Szabadszálláson lépett fel, de hívei az ellenpárt terrorizmusával szemben nem tudták diadalra vinni lobogóját. A nemzet büvös szavú lantosát egy helyi nagyság, Nagy Károly megbuktatta, Petőfi párta a választás ellen peticzióval élt. Ezt a kérvényt hiteles másolatban most közli Gracza György „Az 1848—49-iki magyar szabadságharcz története” cz. munkájának legújabb füzeté. Petőfi választói a következő pontokban összegezték sérelmeiket: a) Petőfi Sándor követjelöltünket az ellenfél rágalmazta, t. i. Petőfi lázító orosz kém, kinek agyonütését vagy felakasztását a miniszterium csak örömmel hallaná; b) midőn Petőfi Szabadszálláson megjelent, a felizgatott tömeg ellene rohant; c) midőn Petőfi választói a szavazáshoz megjelentek, az ellenfél választói által agyonütéssel fenyegetvén, távozni kényszerültek; d) a város tanácsa pártos állást foglalt el, mert azzal fenyegetőzött, hogy ha Petőfi választatik meg, lemond hivataláról; e) a főbíró páncsára nem a kezes (igás), hanem a szilaj ménes hajtattván be, e miatt sokan a választás helyére nem mehettek. E paauszpontokhoz az elkezeredett választók hozzátették még, hogy azon esetre, ha sérelmük nem nyer elintézet, kilépnek a nemzetőrségből. Nagy Károly választása azonban, noha a képviselőház vizsgálatot rendelt el, még is igazolatott, s a költő nem juthatott be a képviselőházba,

A füzet képei ezek: Az első népképviselői országgyűlés megnyitása Pesten 1848 július 5-én. A képviselőház ülésterme a Redutban. A főrendház ülésterme a nemzeti múzeumban. Schlick Ferencz osztrák tábornok. Eredetije (a bécsi udvari levéltárban.) Sárossy Gyula az „Arany trombita” szerzője. Lebstüek Mária a nőhonvéd (1890-ben felvett fénykép után). Lebstüek Mária, mint huszárhadnagy a tápióbicskei ütközetben. Eredetije az 1848—49. ereklye-múzeumban. Török Ignác honvédtábornok. Krivácsy József tüzérezredes (Egykorú aquarellről).

„Az 1848—49-iki magyar szabadságharcz története” cz. nagy illusztrált munkából most jelent meg a 21. füzet, melyben Gracza György az első népképviselői országgyűlés megnyitását mondja el. A füzetet most is több kép ékíti.

Ferencz. Nagyszebeni magyar polgári kör, gr. Eszterházy Míguel, Krasznai olvasó-egylet, Szalay Elek, Szász Dániel, dr. Szász Károly, Szilágyosomyói Casino. Tenki István, Tóth Kálmán, Udvardy Péter; Urhegyi Gyula, Zambelly Lajos, Hoffmann Antal, Pálincás Gyula, Ludwig Tamás, Inczedy Bertalan, Jurinits János, Fekete Ferencz, Szabó Szabó Ferencz, Árvai Lajos, Cherven Andor, Császár József, Daday István, Rajkay Fribeisz Gyula, Gyórfy Pető, Keczely Sándor, Kenderessy Mihály. Nagybányai Casino, dr. Pándy István, Pap Lajos, Rády Ubald, Salamon Mózes, Sepsiszentgyörgyi kereskedő ifjak köre, dr. Fodor József, Waiszbecker Ede, Kolozsvári állami tanítóképezde, Benczedy Gergely, Fekete Gyula, Hancz Károly, Pap Aron, Sigmond Dezsőné, Dálnoki Veress Sándor, Vincze István, Nedoroszték János, Ambrus József, Farkas István helyett beküldte Bárdossy Sándor, dr. Böckel Béla, Breuer Gusztáv, dr. Hegedüs Pál, Péty László, Rác Mózés, Székely Gergely, Székely Károly, De Gerando Antonina, Kalmár Antal, Münster Ede, Nagy Pál, Krallitz Béla, Nagy Sándor, Neisidler Károly, Pászthy Kálmán, Péchy László, Szabó Lajos, Tóth Károly, Barkó Ferencz, Kelemen Márton, Nonay Dezsőné, Ekel György.

(Folytatjuk.)

(Jegyzet. Az I., II., III. évfolyamokra teljesített fizetés csak a IV. negyed törlesztése után nyugtáztatik.)

Az orsz. ereklye-múzeumba érkező adományok.

A kolozsvári orsz. ereklye-múzeum volt az országban az első, mely szervezkedett és megindította az akciókat arra, hogy összegyűjtve „nemzeti kincsek”-ké tétessenek a szabadságharc különböző emléktárgyai.

Működésének nyomán, hónapok múltával indultak meg Aradon és a fővárosban mozgalmak múzeumok létesítésére.

Az adományokat folytatólag alább nyugtázzuk.

024. *Mandics Dezső főgimn. tanuló adománya Iglóáról.*

Egy darab csoport fénykép a kassai politikai foglyokról, kik mindannyian hősiességgel harcolták végig a szabadságharcot. Neveik: Császár Pál, Szöllősy Károly, Bodán Mózes, Grossmit Imre, Mandics András, Mandics Pál, Papp Simon, Benkő Ferencz, Szilágyi György. Később a társadalmi életben is, valamennyien szép állásokat töltöttek be. Fényképeztetett M.-Szigeten 1851-ben. Másolta Ellinger Bpsten. V. 13. sz.

025. *Demsik Gyula búzai körjegyző adományai.*

1 drb. 10 frtos, 2 drb. 5 frtos, 1 drb. 2 frtos Kossuth bankó. I. 53 sz. 1 drb. ezüst karperecz, 8 drb. 49-beli ezüst hatosból. II. 34. sz.

026. *Bartkovszky Károly adományai Kolozsvárról.*

1 drb. 5 frtos. 2 drb. 30 kros 2 drb. 15 kros Kossuth bankó. I. 54. sz.

027. *Papp Gyula mértékhitelítő adománya Szegedről.*

1 drb. 10 frtos, 1 drb. 5 frtos, 1 drb. 30 kros Kossuth bankó I. 55. sz.

028. *Bittó Lajos vámpénztárnok adománya Szegedről.*

2 drb. 3 kros, 1 drb. 1 kros 49-beli rézpénz, 5 drb. régi rézkrajczáros. I. 56. sz.

028. *Mihálcz Elek m. valkói ref. lelkész adományai.*

2 drb. 5 frtos, 1 drb. 1 frtos, 1 drb. 30 kros, 4 drb. 15 kros Kossuth bankó. I. 57. sz.

1 drb. gyönggyel kivarrt, nemzeti színű kokárda. II. 35. sz.

029. *Szekeres Róza adománya Kolozsvárról.*

1 drb. 100 frtos, 2 drb. 10 frtos, 2 drb. 5 frtos, 3 drb. 2 frtos, 1 drb. 1 frtos, 2 drb. 30 kros, 2 drb. 15 kros, 1 drb. 10 kros, 1 drb. 5 kros Kossuth bankó. I. 68. sz.

030. *Bányai József adománya Kolozsvárról.*

6 drb. 10 frtos, 2 drb. 5 frtos, 18 drb. 30 kros, 5 drb. 15 kros Kossuth bankó. I. 59. sz.

031. *Keresztes Miklós adománya Incselből.*

7 drb. 10 frtos, 38 drb. 5 frtos, 6 drb. 2 frtos, 11 drb. 30 kros, 2 drb. 15 kros Kossuth bankó. I. 60. sz.

032. *Bálint József kir. postamester adománya Er-Selindről.*

7 drb. 5 frtos, 27 drb. 30 kros Kossuth bankó. I. 61. sz.

033. *Özv. Csehy Sándorné adománya N.-Szebenből.*

1 drb. 100 frtos, 1 drb. 10 frtos 3 drb. 5 frtos, 1 drb. 2 frtos, 1 drb. 20 kros, 1 drb. 15 kros Kossuth bankó. 62. sz.

034. *Péter János áll. előjáró adománya Kecsdől.*

Egy drb. ezüst 20. kros 1830-ból, 3 drb. 1 kros régi rézpénz. I. 63. sz.

035. *Czetz József kir. járásbírósi aljegyző adománya Buziásról.*

Egy drb. 3 kros Kossuth bankjegy. I. 64. sz.

036. *Horváth Gábor nyug. hadnagy adománya Sz.-Fehérvérről.*

1 drb. 10 frtos, 2 drb. 5 frtos, Kossuth bankó. I. 65. sz.

037. *Schütz S. 48-49-beli honvéd adománya.*

1 drb. 49-beli 10 kros Kossuth bankjegy. I. 66. sz.

038. *Nuszbächer Jakab adománya.*

1 drb. 5 frtos Kossuth bankó, 1 drb. 6 kros ezüstpénz. I. 67. sz.

039. *Krcselics László adománya Nagy-Becskerekéről.*

1 dr. 100 frtos, 1 drb. 10 frtos, 1 drb. 5 frtos, 1 drb. 30 kros, 1 drb. 15 kros Kossuth bankó. I. 68. sz.

040. *Sékésy György és Márk Róza adománya.*

2 drb. 10 frtos, 1 drb. 5 frtos, 1 drb. 30 kros, 1 drb. 15 kros Kossuth bankjegy. I. 69. sz.

041. *Simonyi Lajos áll. főnök adománya Gyoma-Nagyállásról.*

1 drb. 30 kros Kossuth bankjegy I. 70. sz.

042. *Körmives Gerő adománya Kolozsvárról.*

1 drb. 10 frtos, 1 drb. 5 frtos, 1 drb. 2 frtos, 1 drb. 1 frtos, 1 drb. 30 kros Kossuth bankó I. 71. sz.

043. *Gyulafehérvári Szabó Elek, felső-tömösi lelkész adománya.*

1 drb. 5 frtos Kossuth bankó I. 72. sz.

044. *Egyed Ferencz unit. lelkész adománya Homorod-Szt.-Pátról.*

1 drb. 10 frtos, 1 drb. 2 frtos, 1 drb. 15 kros Kossuth bankjegy. I. 73. sz.

045. *Udvardy Péter adománya Vácziáról.*

1 drb. 100 frtos Kossuth bankó. I. 74. sz.

046. *Huszár Gyula adománya.*

1 drb. 10 frtos, 4 drb. 5 frtos, 2 drb. 30 kros Kossuth bankjegy. I. 75. sz.

047. *Schultz József kir. adótárnok adománya Brátfáról.*

1 drb. 100 frtos, 2 drb. 10 frtos, 1 drb. 5 frtos, 2 drb. 2 frtos, 1 drb. 30 kros, 1 drb. 15 kros Kossuth bankjegy. I. 76. sz.

048. *Kökösý Sándor birtokos, adománya Haranglábról.*

1 drb. 100 frtos, 6 drb. 10 frtos, 14 drb. 5 frtos, 1 drb. 2 frtos, 8 drb. 30 kros, 1 drb. 15 kros Kossuth bankó I. 77. sz.

049. *Darabont György adománya Gyulafehérvárról.*
1 drb. 5 frtos Kossuth bankó I. 78. sz.

A Kossuth Hirlap. 1848–49 évi folyama bekötve. VIII. 3. sz.

050. *Egy öreg 48-as honvéd adománya.*

1 drb. 10 frtos, 1 drb. 30 kros, 1 drb. 15 kros
1 drb. 10 kros Kossuth bankjegy. I. 79. sz.

051. *Székely Lajos 48-as tüzemester adománya Mármaros-Szigetről*

Székely Lajos kabinet nagyságu fényképe. V. 15. sz.

052. *Barkó Ferencz kórházi ellenőr adománya Kolozsvárról.*

Barkó Ferencz volt 48-as honvéd kabinet nagyságu fényképe. V. 16.

053. *Hollós Alajos honv. egyleti jegyző adománya Szegszárdról.*

Hollós Alajos 48-as nyug. főhadnagy kabinet fényképe. V. 16.

054. *Spányi Antal adománya Szegszárdról.*

Spányi Antal nyug. 48-as főhadnagy kabinet fényképe. V. 18.

055. *Özv. Bányay Józsefné adománya Kolozsvárról.*

Bányai József elhalt 48-as nemzetőr kabinet nagyságu arczképe, (fénykép) aranyozott keretben. V. 19. sz.

056. *Szabó Sámuel kolozsvári tanár adományai.*

Fornszek Sándor ifjúkori. kabinet nagyságu fényképe. V. 20. sz.

Fornszek Sándor öregkori kabinet nagyságu fényképe. V. 21.

057. *Özv. Kinizsi Istvánné adománya M.-Vásárhelyről.*

Kinizsy István huszár kapitány kabinet nagyságu fényképe 1848-ból. V. 22.

058. *K. Nagy Sámuel adománya K.-Vásárhelyről.*

Kézdi-Vásárhelyi Nagy Sámuel fényképe. V. 23. sz.

059. *Tóth István adománya Váczeról.*

Tóth István törvényszéki bíró, noográdmegyei honv. egyleti elnök fényképe. V. 24. sz.

060. *Matta János adománya.*

Matta Ede 1848/49 honv. százados arczképe a hatvanas évekből. Haza küldte János fivérének. Szül. 1882. decz. 24. én Nagy-Váradon. V. 25. sz.

061. *Szigyártó Lajos adománya.*

Szigyártó Lajos telekkönyv vezető s Nográd megyei honv. egyleti jegyző arczképe (fiaival). V. 26. sz.

062. *Petykó Imre adománya Balassa-Gyarmatról.*

Petykó Imre tábornoki hadbíró, noográdmegyei, balassa-gyarmati honvéd egylet alelnökének arczképe. V. 27. sz.

063. *Vidos Márton adománya.*

Vidos Márton főszázados, Vas megye honv. egyleti alelnökének arczképe. V. 28. sz.

064. *Mukits Aurél adománya.*

Mukits Aurél honv. huszár őrnagy arczképe. V. 29. sz.

065. *Halmay József adománya.*

Halmay József Jász-N.-Kun megyei honv. egylet elnökének arczképe. V. 30. sz.

066. *Niczky Pál földbirtokos adománya.*

Niczky Pál noográdmegyei honv. egyleti elnök arczképe. V. 31. sz.

067. *Id. Szinnyei József m. k. muzeumi könyvtárőr adománya.*

Id. Szinnyei József 48–49. honvéd főhadnagy arczképe V. 32. sz.

068. *Barta Endre adománya Esztergomból.*

Barta Endre volt honvéd őrnagy, Esztergom megyei honvéd egylet elnökének arczképe. V. 33. sz.

069. *Kompóth Ferencz főhadnagy adománya.*

Kompóth Ferencz főhadnagy arczképe. V. 34. sz.

070. *Szigethi Miklós adománya.*

Szigethy Miklós arczképe. V. 35. sz.

071. *Mukits Ernő adománya.*

Mukits Ernő 48–49. hadbíró arczképe. V. 36. sz.

072. *Kruplanitz Kálmán adománya.*

Kruplanitz Kálmán volt honv. hadnagy, Esztergom megyei honv. egylet jegyzője. V. 37. sz.

073. *Szabó Sándor adománya.*

Szabó Sándor honv. huszár százados arczképe. V. 38. sz.

074. *Jeszzenszky István alezredes adománya.*

Herczeg Crouy-Chanel az Árpádok utóda, a magyar korona praetendensének arczképe 1863-ból. V. 39. sz.

075. *Burián Pál adománya.*

Burián Pál volt honvéd százados arczképe V. 40. sz.

076. *Karvázý Ferencz adománya.*

Karvázý Ferencz honvéd hadnagy arczképe V. 41. sz.

077. *Urhegyi Gyula adománya.*

Urhegyi Gyula jászkerületi honvéd egylet jegyzőjének arczképe. V. 42. sz.

078. *Kosztolányi Ágota adománya.*

Kosztolányi Ágota honvéd százados arczképe V. 43. sz.

079. *Döbrentey Bálint adománya.*

Döbrentey Bálint arczképe. V. 44. sz.

080. *Gyurkó János adománya.*

Gyurkó János arczképe. V. 45. sz.

081. *Thuránszky Marczel adománya Egerből.*

Thuránszky Marczell 48–49. Miklós huszár, egri földbirtokos arczképe. V. 46. sz.

082. *Sigmond Dezsőné szül. Cséfalvi Ella adománya.*

Cséfalvay Alajos 48–49-ki őrnagy kabinet nagyságu arczképe. Született 1804-ben. Meghalt 1894. ápr. 26-án. V. 47. sz.

083. *Dunky fivérek adománya Kolozsvárról.*

Nagy Pál honvéd főhadnagy, nyug. számtanácsos kabinet fényképe. V. 48.

Orosz János 48-as honvéd arczképe (kabinet nagyság). V. 49. sz.

Vizaknai honvéd emlék ünnepélyről felvétel (kabinet nagyság). V. 50.

Vizaknai honvéd emlék (kabinet nagyság). V. 51. sz.

Ünnepély a vizaknai honvéd emlék előtt 1894. febr. 4. (kabinet nagyság) V. 52. sz.

Felvonulás a vizaknai honvéd ünnepre (kabinet nagyság). V. 53. sz.

084. *Frodl Mihály adománya.*

Frodl Mihály 48. honvéd tizedes arczképe. V. 54. sz.

085. *Miklós Ödön államtitkár adománya Bpestről.*

Miklósvári Miklós Gyula 48. huszár főhadnagy könyomatu képe. V. 55. sz.

086. *Hajnal József adománya M.-Vásárhelyről.*
Hajnal József 48—49. honvéd vadász százados nyug.
kir. járásbíró arcképe. V. 56. sz.
087. *Ifj. Bartkovszky Károly adománya Kolozsvárról.*
Id. Bartkovszky Károly 48. főhadnagy színes arcképe. V. 57. sz.
088. *Dunky fivérek adománya Kolozsvárról.*
Bocskor Lajos 48-as honvéd arcképe. kabinet nagyságban. V. 58. sz.
Petőfi Sándor szobrának kabinet nagyságu fényképe. (Az erdélyi muzeumban levő szobor után). V. 59. sz.
Bíró Ferencz hidalmási 48-as honvéd kabinet fényképe. V. 60. sz.
Kolozsvári honvédek csoport fényképe, a kik részt vettek a vizaknai emlékünnepevényen 1894. február 4-én V. 61. sz.
089. *Berseny Antal adománya Beregszászról.*
Berseny Antal földbirtokos 48—49. honvéd huszár hadnagy kabinet nagyságu fényképe. V. 62. sz.
090. *Mezey Mihály adománya Besztercebányáról.*
Mezey Mihály 48—49. honvéd tüzér őrnagy kabinet nagyságu fényképe. V. 63. sz.
091. *Özv. Kinizsy Istvánné adománya Maros-Vásárhelyről.*
Kinizsy István elhalt huszár kapitány és emigráns kisebb fényképe. V. 64. sz.
092. *Pillich Ferencz adománya Bpestről.*
Magyar honvédek porosz-szilézia (Bunzlau) sirkertjének fényképe. (1866-ban estek el). V. 65. sz.
093. *Mándy Gyula főjegyző adománya M.-Óvárról.*
Mándy Gyula 48. hadnagy kabinet nagyságu fényképe. V. 60. sz.
094. *Mihályi Elek adománya Kolozsvárról.*
Kossuth Lajosnak kis 48-beli könyvmatos képe. V. 67. sz.
Bem tábornoknak miniatur képe aláírással. V. 68. sz.
095. *Egy öreg honvéd adománya.*
Hentzi eleste, Budavár bevételénél, nagyobb könyvmatos kép, mely a csata hevében tünteti fel a harcosokat. V. 69. sz.
096. *Imreh Sándor adománya M.-Vásárhelyről.*
Hámorszky Lajos 48 főhadnagy, később törökországi őrnagy és titkos tanácsos kabinet nagyságu képe. V. 70. sz.
Hámorszky Lajos régi felvételi képe. V. 71. sz.
097. *Vágó Bertalan adománya Bpestről.*
Zalatnának egy történelmi nevezetességű malmának fényképfelvétele V. 72. sz.
Zalatnai malom más oldalról fényképezve. V. 73. sz.
Lukács Béla keresk. ügyi miniszter szülőházának fényképe Zalatnáról. V. 74. sz.
Tömösi szoros fényképe. V. 75. sz.
098. *Egy öreg honvéd adománya Kolozsvárról.*
Kossuth Lajos könyvmatos arcképe, feje fölött két angyal megáldja s homlokát koszorúval fűdi. V. 76. sz.
Kossuth Lajosnak ifjúkori (48-beli) és öregkori (1893-ból) színezett képe, nyomdai uton előállítva. V. 77. sz.
099. *Gencsy Gyula m. kir. adópenztárnok adománya Erzsébetvárosról.*
Egy 1848-ban kelt élcslap melléklete, melyen többféle alak látható. V. 78. sz.
0100. *Doby Jenő festőművész adománya Bpestről.*
Kossuth Lajosnak saját kezűleg rajzolt képe hossza 52 cm. szélessége 36 cm. V. 79. sz.
0101. *Münszter Ede adománya Kolozsvárról.*
Kossuth Lajos feltámadása. Kegelete jelétül rajzolta Gábel Gyula. Hossza 85. szélessége 50 cm. V. 80. sz.
0102. *Flóra Gyula adománya Kolozsvárról.*
Görgey álma. Kőre rajzolta Kleinfenner Károly. Hossza 76 cm. Szélessége 57 cm. V. 81. sz.
0103. *Gr. Kreith Béla adománya Bpestől.*
Kossuth Lajos ironja. Turinból hozta az adományozó. II. 37. sz.
0104. *Egy öreg honvéd adománya.*
Egy drb. piros, fehér, zöld hárászból készült karkötő. II. 36. sz.
0105. *Sidó Károly adománya Radnóthról.*
1 drb. 10 frtos, 1 drb. 5 frtos Kossuth bankó és 1 drb. ezüst hatos. I. 80. sz.
0106. *Thuránszky István adománya Trencsénről.*
Egy darab kokárda, mely áll háromszinű keskeny selyem szalagon gyönggyel himzett címerből. II. 39. sz.
0107. *Bán István adománya Kolozsvárról.*
Aranyozott rámába foglalt honvéd igazolványa, aláírva elnök: Bogdánfy Antal, jegyző Minorich Károly által. II. 40. sz.
0108. *Egy öreg honvéd adománya.*
Hat aranyozott gomb és hozzá 6 drb. vitéz kötés, huszár dolmányról a 48-as időkből. II. 41. sz.
Czimer darabja abból a gyulafehérvári templomból, melybe a magyar honvédek 49-ben elváltak zárva. II. 42. sz.
0109. *Láposy Sándorné sz. Kocsis Juliánna adom. Kolozsvárról.*
5 drb. 49-ben elásott rozsdás pisztoly II. 43. sz.
0110. *Özv. Bányay Józsefné adománya Kolozsvárról.*
Egy puska, az elhalt Bányay József nemzetőr fegyvere. II. 44. sz.
0111. *Egy 48-as honvéd adománya.*
Egy drb. puska golyó, melyet egy vitéz fejéből vettek ki 1848-ban, sulya 25 gr. II. 45. sz.
0112. *Veress Endre tanár adománya Kolozsvárról.*
Veress Sándor emigráns, nyomdai úton előállított kabinet nagyságu képe, mely az ötvenes évek közepén Konstantinápolyban vett fénykép után készült. V. 82. sz.
0113. *Razgha József 48. honv. százados adománya. Alsó-Szelről.*
„A pecsovicsok utolsó fortélyá” cz. könyv nyomattott Vácson, szerzője ismeretlen. VII. 2.
0114. *D. Elsaux Rezső adománya Bpestől.*
„Budavár ostroma” cz. könyv, fűzve. Szerkesztette D. Elsaux Rezső. VII. 3. sz.
0115. *Szentkatolnay Bakk Endre adománya Vizaknáról.*
„Emléklapok” cz. könyv fűzve. Irta Sz. Bakk Endre VII. 5. sz.
0116. *Dr. Vajda Emil adománya Sz.-Udvarhelyről.*
„Komárom hőse” cz. könyv fűzve. Irta Dr. Vajda Emil. VII. 5. sz.
0117. *Krivácsy József 48-as ezredes adománya Budapestől.*
„Görgey és Klapka vagy az 1848—49-ki önvédelmi harc” cz. könyv, fűzve. Irta Krivácsy József honv. tüzér ezredes. VII. 6. sz.
0118. *Ferenczy Miklós ügyvéd adománya Sándor József Emke-alelnök főtitkár utján Kolozsvárról.*
Erdélyi hadjáratban elesett honvédek névsora. Német nyelven ki lett adva Bécsben 1851 évi jun. 30-án VH. 7. sz.

0118. Molnár Zsigmond ügyvéd adománya Maros-Vásárhelyről.

Történelmi Naptár az 1851-ik évre. Bekötve: Történelmi leírásokkal, elbeszélésekkel, költeményekkel s átnézetű táblákkal az 1848—19 évből. VII. 8. sz.

(Folytatjuk.)

Kérelem emigránsainkhoz. Hosszas elömlő munkák és adatgyűjtés után végre meglehetősen pontossággal tudjuk, kik és hányan élnek még dicső szabadságharcunk honvédei közül. Nem kevésbé fontos lenne azonban honvédeink közül amaz **emigránsaink** neveit is tudnunk, kik a haza szent ügyéért körülbelül 45 év előtt külföldre bujdosván, hosszas hanyattatás után a honvágytól indítva ismét hazánkba tértek és nemzetünk szerencséjére még ma is élnek. A világsi napok után közel 4000 honvéd emigrált ki Törökországba, mások meg Komárom feladása után Nyugatra emigráltak, a harmadik csoportja az emigránsoknak pedig Kossuth hívására 10 év múlva gyűlt össze Olaszországban, az 1859-iki magyar legió zászlaja alá. Kik élnek még ezek közül, kiknek neveit sem ismerjük még mind teljesen? Lapunk egyik az emigráció történetével speciálisan foglalkozó belmunkatársa összeakarván állítani a még élő emigránsok teljes névsorát és emigránskodásuk rövid történetét, olvasóink és honvédeink támogatására számítva, felkérjük ezennel nemcsak t. előfizetőinket, de összes olvasóinkat, szíveskedjenek szerkesztőségünkhöz beküldeni a még élő emigránsok neveit és pedig, nemcsak emigráns-olvasóink szíves tudósító rövid levelét és pontos lakáscímét kérjük, hanem mind amaz emigránsaink nevét, kiket olvasóink netalán ismernének. Olvasóink szíves buzgóságától függ, hogy a még élő emigránsaink lehetőleg teljes névsorát mielőbb összeállíthassa a szerkesztőség.

Kik élnek még a Kiutahiába internált és Törökországból jött emigránsok közül? Az „1848—49. Történelmi Lapok” száma közlé a Kiutahiából 1851 május 8-án elindult és június 5-én Angliába érkezettek névsorát. E szerint Kiutahiából indultak a következők:

Mészáros Lázár altábornagy, Katona Miklós ezredes, Fockner József alezredes és neje, Szabó István ezredes, Biró Ede és Halász József („Fiti”) őrnagyok, Koszta Márton, Kapner Ferenc és Mayerhoffer János századosok, Kinizsi István huszár-kapitány; Harezi Gyula, Szabó Samu és báró Diószegi Gejza főhadnagyk, Fülöp Péter és Szathmáry Károly hadnagyk; Timári Imre, Temes megye volt szolgabírája, Szöllőssy Ferenc, Józsi nevű legényével, továbbá Aczél Ignác és neje, Kis Károly, Grün Lajos, Kelemen Sándor, Bán János és Zábrák János (őrmesterek) szolgálk.

Ezekhez csatlakoztak a hajóraszállítás alkalmával azok a magyarok, a kik:

Konstantinápolyból érkeztek: Volt őrnagy: Csomortányi Lajos. Volt századosok: Nagy Imre, Zágonyi Károly, Dancs Lajos, Mészáros Imre, Nyujtó Mátyás, Pongrácz Alajos, Bukovits Károly, Kosztolányi Agoston, Wolf József, Baitha József, Csomortányi Alajos, Volt főhadnagyk: Grosszingér Károly, Matheides József. Volt hadnagyk: Balogh Dávid, Zoka Ede, Sánta József, Körmendy Lajos és kis fia. Volt őrmesterek: Baksa János és neje, Kovács Ferenc, László Ede és neje, Ajtay Ede, Jenei Ede, Szabó Ignác, Szabó Ferenc, Jakab Ferenc, Tebis György, Kovács Péter. Közvitézek: Bay Sándor, Balta József, Tusa Ede, Szoboszlay Ede, Gál János, Nagy József, Sipos János, Debreczenyi Samu, Fekete Ede, Bondódy György és neje, Fehér Sándor, Fülöp József, Nemes László, Battay József, Lőrincz Mihály és neje, Tomits József, Tóki Mihály, Salamon Ferenc, Mészáros János, Loránt Antal, Bohónyi János. Torontálról volt főjegyző: Prick József.

Pótlék, a 398. számban közölve: Mihálovits Athanáz, volt baranyai főbíró, Lőnyi, volt főhadnagy Temesből és Bitkai altiszt.

A második nagyobb magyar csapat június 19-én indult el Konstantinápolyból a török kormány költségén és július 6-án Southamptonba érkezve. 11 nap múlva tovább szállítottott Amerikába. Ez emigránsok névjegyzéke a következő:

Századosok: Keller Ernő, Takács Ferenc, nejevel. Főhadnagyk: Glosz Károly, nejevel, Kulcsár Bálint, orvos. Hadnagy: Benkő Sándor. Őrmester: Borbély Dániel, nejevel. Altisztek: Daly József, Fekete Sándor, Krucsányi József, Kun Sándor, Soltész Nagy Sándor, Stahó Károly, Sulyok István, Sporn Ferdinánd trombitás, Szenyeri János, Tóth Sándor, Vargics János. Közvitézek: Becser János, Böröndy Ferenc, Deni János, Gerion Sámuel, Füleki Lajos, nejevel, Hangya József, Homola Péter, Jakab Károly, Josephus Alajos, Keglovics József, Kovács András, Márkus Péter, Molnár József, Németh Károly, Novákovics Péter, Nyilas István, Oszlányi József, Rósa János, Sütő Lőrincz, Székely János, Szuchánszky István, Vaskovits János, Vég József, Vizmáti István. Polgári állásból: Badali Ferenc, Kornis Károly, a vészbiróságnál volt közbíró, Drahos Ernő.

Az Angliába érkezett első magyar rajok fentebbi névsorából már nagyon sokan csendes emberek, s a fontosabb szerepet játszottak halálzási évét és részleteit ismeri is a szerkesztőség, de a kisebb emberek közül többen élhetnek még, s ezért kérjük t. olvasóinkat, méltassák b. figyelmükre e névsorokat és szíveskedjenek a még élő emigránsok nevét, az elhaltaknak pedig halálzási dátumát lapunk szerkesztőségével minél előbb tudatni, hogy a történelem számára megmentessenek a feledéstől. Valóban házaftas tettet cselekszik mindenkit a ki rövid értesítésével az emigráció történetét felkarol, lapunkat kutatásaiban útbaigazítja. A szerkesztőség.

Kolozsvárt, Főtér 12. sz. a.

két csinosan

bútorozott udvari szoba

nőtlen hivatalnokok-,
kereskedők-, tanuló- vagy magánzóknak

azonnal kiadó.

Ertekezhetni a kiadóhivatalban.